

AGRIBUSINESS BULLETIN

ထောပတ်သီး

Vol (14), Aug, 2024

(က) ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု

၁။ ထောပတ်သီးသည် လူတို့၏ကျန်းမာရေးအတွက် များစွာအထောက်အကူပြုသည့် သီးနှံဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရေမြေရာသီဥတုနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသည့် ဒေသများတွင် အလေးထားစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုရှိကြသည်။ ထောပတ်သီး၏ မူရင်းဒေသမှာ အမေရိကတိုက်အလယ်ပိုင်း မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ တောင်ပိုင်းဖြစ်ပြီး ထောပတ်အရိုင်းပင်များမှတစ်ဆင့် BC - 500 အစောပိုင်းမှ စတင်စိုက်ပျိုးလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ရီယိုဂရန်းမှ ပီရူးအလယ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာ၍ ဥရောပသို့ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် အိန္ဒိယအနောက်ပိုင်းနှင့် ကောင်းမွန်သော ရာသီဥတုရှိသည့် ပတ်ဝန်းကျင်များ၊ အပူပိုင်းနှင့် နွေးသမပိုင်းများဆီသို့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိသွားသည်။ ထောပတ်သီးကို ကာဗွန်စမ်းသပ်နည်းဖြင့် စမ်းသပ်စစ်ဆေးချက်အရ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၁၂,၀၀၀) ကျော်ကပင် အသုံးပြုခဲ့ကြကြောင်းကို ၁၉၇၇ ခုနှစ်တွင် သုတေသီများကကြေငြာခဲ့သည်။ East Indian ထောပတ်မျိုးမှာ “ကာရောဘီယန်” ကျွန်းများ၏ မူရင်းဒေသဖြစ်သည်ဟုဆိုပါသည်။

၂။ ထောပတ်သီးများသည် စပိန်နိုင်ငံသို့ ၁၆၀၁ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း၊ ဂျမေကာနိုင်ငံသို့ ၁၆၅၀ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း၊ ထိုမှတစ်ဆင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသို့ ၁၇၅၀ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း၊ ဘရာဇီးနိုင်ငံသို့ ၁၈၀၉ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း၊ မောရိုကျွတ်နိုင်ငံသို့ ၁၇၈၀ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း၊ ဖလော်ရီဒါသို့ ၁၈၃၃ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း၊ အာရှတိုက်သို့ အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယသို့ ၁၈၅၀ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း၊ ကယ်လီဖိုးနီးယားပြည်နယ်သို့ ၁၈၅၆ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း၊ ဇန်နီဘာနိုင်ငံသို့ ၁၈၉၂ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း၊ ပါစီဖစ် (Purse-glove) သို့ ၁၉၆၈ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့က မန္တလေးအပါအဝင် တစ်ပြည်လုံးအား စတင်သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီးနောက် ဗြိတိသျှအရာရှိများက နွေရာသီစံနန်းအဖြစ် “မေမြို့” ယခု “ပြင်ဦးလွင်” မြို့ကို တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်းနှင့်အတူ ထောပတ်ပင်များ မြန်မာနိုင်ငံရှိ “ပြင်ဦးလွင်” သို့ စတင်ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်ဟုဆိုပါသည်။

၃။ ထောပတ်သီးသည် မျိုးရင်းအနေဖြင့် Lauraceae တွင်ပါဝင်ကာ အင်္ဂလိပ်အမည်မှာ Avocado ဖြစ်ပြီး သိပ္ပံအမည်မှာ *Persea Americana* ဖြစ်သည်။ ထောပတ်သီးသည် မမှည့်ခင်တွင် အစိမ်းရင့်ရောင်ရှိပြီး မှည့်လာသောအခါ အညိုပုပ်ရောင်သို့မဟုတ် အမည်းရောင်သန်းလာသည်။ ထောပတ်သီးအခွံသည် မိကျောင်းကျောကုန်းကဲ့သို့ အနည်းငယ်ကြမ်းတမ်းသောကြောင့် အနောက်နိုင်ငံများတွင် Avocado အပြင် Alligator Pear ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ Avocado ဟူသော အင်္ဂလိပ်စကားလုံးမှာ စပိန်နိုင်ငံတွင် နေထိုင်ခဲ့သော Aztec ခေါ် အမေရိကန်အင်ဒီးယန်းလူမျိုး၏ Abogado ဟူသော စကားမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟုဆိုပါသည်။ ပြင်သစ်ဘာသာဖြင့် Avocat ၊ “ဒတ်ရှ်” ဘာသာဖြင့် Advokaat ၊ “အင်ကာ” လူမျိုးများက ထောပတ်သီးကို “Palta” ဟုခေါ်ဆိုကြပြီး အဆိုပါအမည်ကို ပီရူးနိုင်ငံ၊ အီကွေဒေါနိုင်ငံနှင့် ချီလီနိုင်ငံတို့တွင် ယခုအထိ အသုံးပြုလျက်ရှိကြောင်း သိရသည်။ ၁၉၂၀ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် စာပို့သမား Mr. Rudolph Hass မှ ထောပတ်သီးမျိုးစေ့ တစ်စေ့ဝယ်ယူကာ ၎င်း၏ ဥယျာဉ်၌

စိုက်ပျိုးခဲ့သည်။ ၎င်းနောက် Hass ထောပတ်မျိုးကို ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် Rudolph Hass မှ မူပိုင်ခွင့်ရယူခဲ့ပြီး ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် မူပိုင်ခွင့် သက်တမ်းကုန်ဆုံးခဲ့သည်။ ထိုနှစ်တွင် Rudolph Hass ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။

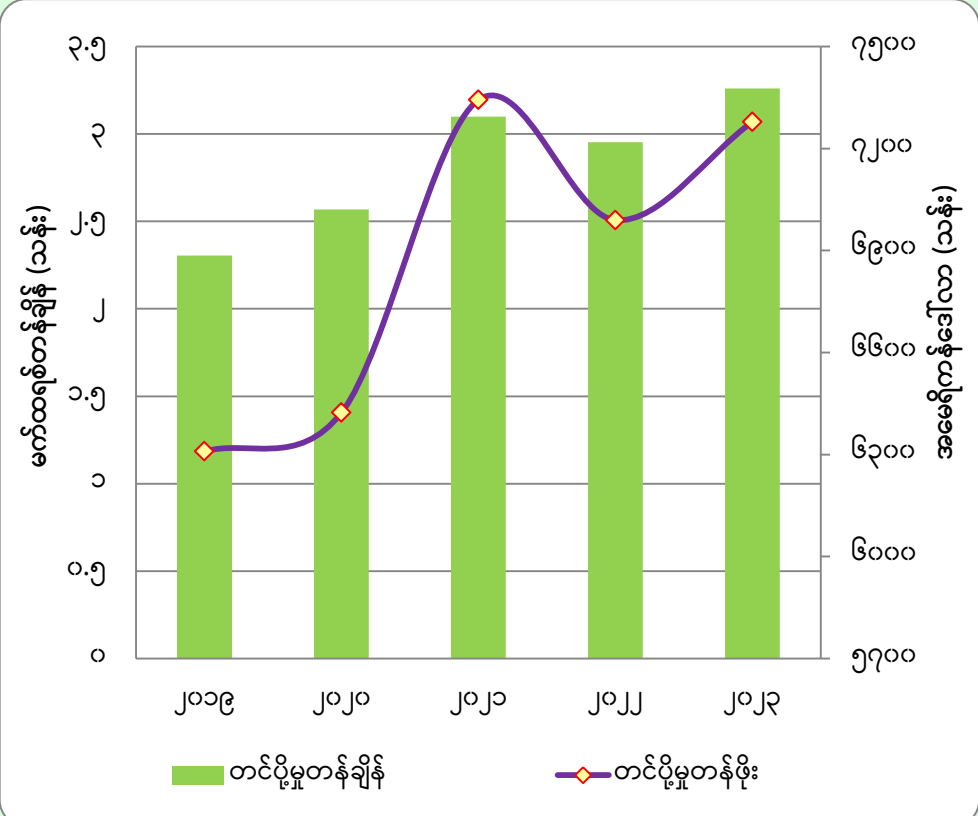
၄။ ထောပတ်ပင်သည် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အမြင့် ပေ ၆၀၀၀ အထိ၊ တောင်နှင့် မြောက်လတ္တီကျု ၄၀°၊ မြေချဉ်ငန်ဓာတ် ၅-၇ အတွင်း၊ ပျမ်းမျှအပူချိန် ၁၂°C မှ ၂၈°C အထိနှင့် ပျမ်းမျှမိုးရေချိန် ၂၆ မှ ၅၈ လက်မ အတွင်း ကောင်းစွာဖြစ်ထွန်းသည်။

၅။ ထောပတ်သီးများ၏ အရည်အသွေး လက္ခဏာများကို လေ့လာကြည့်ပါက အဆီပါဝင်မှုနည်းပါးခြင်း၊ အချိုဓာတ်ပါဝင်မှုနည်းခြင်း၊ အသီးအညှာပုပ်မှုများခြင်း၊ အီသိုင်လင်း (Ethylene) ထုတ်လွှတ်မှုများခြင်းကြောင့် ရင့်မှည့်လွယ်ခြင်း၊ ရင့်မှည့်ချိန်တိုတောင်းခြင်း၊ ထိခိုက်

ပျက်ဆီးလွယ်ခြင်းကြောင့် ပြည်ပဈေးကွက်များသို့ ပို့ဆောင်ရန်အခက်အခဲများရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထောပတ်သီး (Hass မျိုး) ၏ ထူးခြားသည့်လက္ခဏာများမှာ အလေးချိန်အားဖြင့် တစ်လုံးလျှင် (၂၀၀-၃၀၀) ဂရမ်ခန့်ထိရှိခြင်း၊ အဆီပါဝင်မှု ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းအထိရှိခြင်း၊ အခွံခွာရလွယ်ကူခြင်း၊ ဆိမ့်သောအရသာရှိခြင်း၊ အသီးပုပ်မှုနည်းခြင်း၊ အီသိုင်လင်း (Ethylene) ထုတ်လွှတ်မှုနည်းခြင်းကြောင့် ရင့်မှည့်ချိန်ကြာရှည်ခြင်းစသည့် အားသာချက်များစွာရှိပြီး ခရီးဝေးသယ်ဆောင်ရာတွင် ထိခိုက်ပျက်ဆီးမှုနည်းခြင်းကြောင့် ပြည်ပဈေးကွက်များသို့တင်ပို့ရန် အရည်အသွေးလက္ခဏာများရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် စားသုံးသူများ၏ ကြိုက်နှစ်သက်မှုများခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းစားသုံးသော ထောပတ်သီးအားလုံး၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို Hass ထောပတ်မျိုးကပိုင်ဆိုင်မှုရှိကြောင်း သိရှိရသည်။

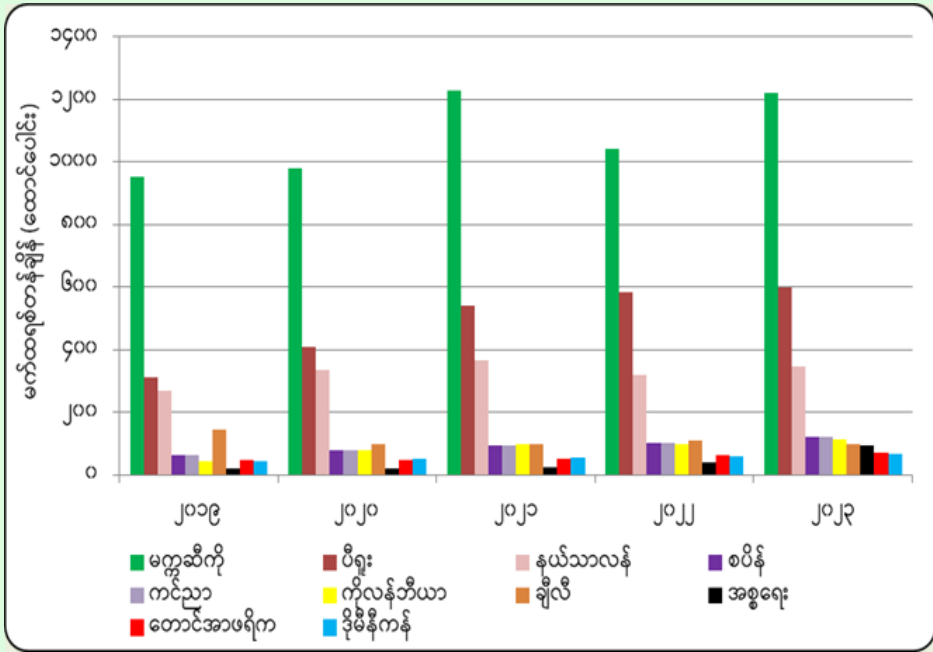
(ခ) ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး ကုန်သွယ်မှု

၆။ ထောပတ်သီး ကုန်သွယ်မှုအတွက် သတ်မှတ်ထားသော HS code မှာ ၀၈၀၄၄၀ ဖြစ်ပြီး ကုန်စည်အမည်ဖော်ပြချက်မှာ Fresh or dried avocados ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး ထုတ်လုပ်တင်ပို့သည့်နိုင်ငံပေါင်း (၁၄၄) နိုင်ငံရှိပြီး အဆိုပါနိုင်ငံများမှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ နှစ်အလိုက် ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး စုစုပေါင်းတင်ပို့မှုမှာ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၂.၃) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာသန်း (၆,၃၀၉) ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၂.၆) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာသန်း (၆,၄၂၃) ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၃.၁) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာသန်း (၇,၃၄၃) ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၂.၉) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာသန်း (၆,၉၈၉) ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၃.၂) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာသန်း (၇,၂၇၈) ဖြင့် အသီးသီးတင်ပို့ခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် တင်ပို့မှုကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက တန်ချိန်အားဖြင့် (၄၁) ရာခိုင်နှုန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် (၁၅) ရာခိုင်နှုန်း မြင့်လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် တင်ပို့မှုကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက တန်ချိန်အားဖြင့် (၁၀) ရာခိုင်နှုန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် (၄) ရာခိုင်နှုန်းမြင့်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ပုံ (၁)

ပုံ (၁) ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး တင်ပို့မှုအခြေအနေ (ITC Trade Map)

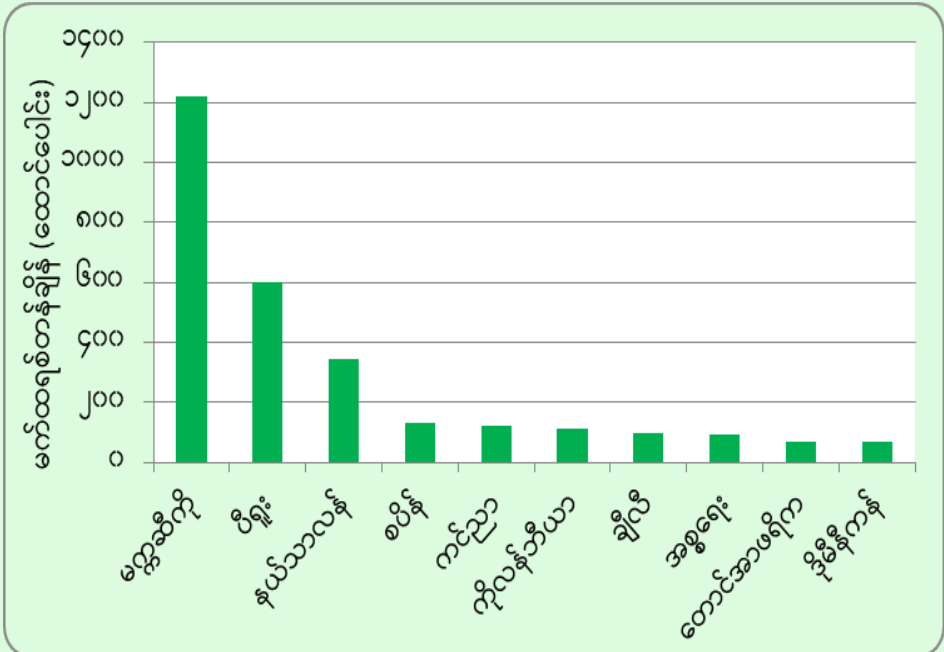
၇။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ ထောပတ်သီး အများဆုံးတင်ပို့သည့် နိုင်ငံ (၁၀) နိုင်ငံများမှာ မက္ကဆီကို၊

ပီရူး၊ နယ်သာလန်၊ စပိန်၊ ကင်ညာ၊ ကိုလံဘီယာ၊ ချီလီ (Chile)၊ အစ္စရေး၊ တောင်အာဖရိကနှင့် ဒိုမီနီကန် (Dominican) တို့ဖြစ်ပါသည်။ ပုံ (၂) (၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး တင်ပို့မှု တန်ချိန်များအား နောက်ဆက်တွဲ (က) ဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။)

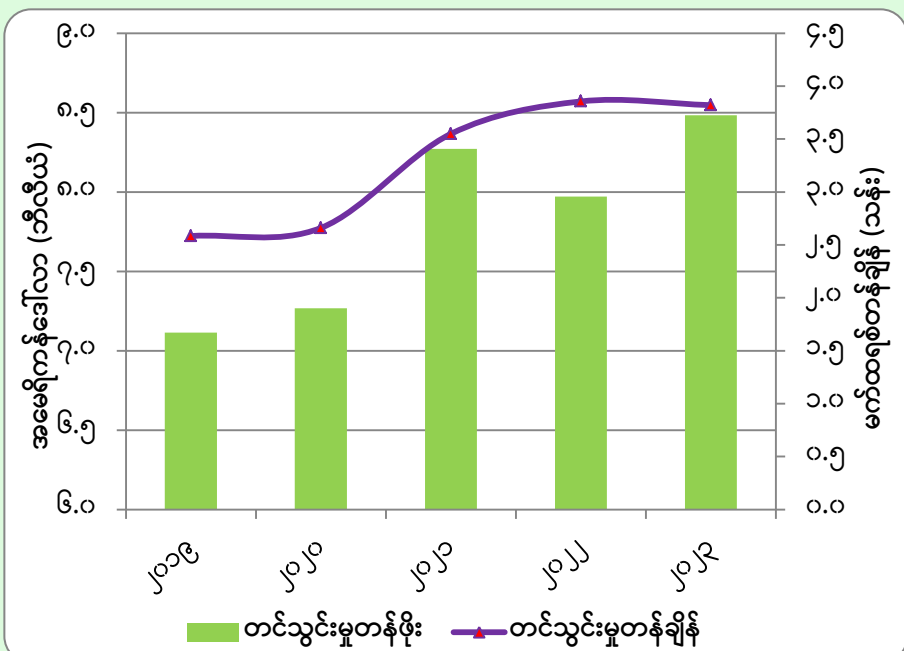
၈။ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ ထောပတ်သီးတင်ပို့မှုအနေဖြင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မက္ကဆီကိုသည် မက်ထရစ်တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၁,၂၂၁) တန်ဖြင့် ပထမအများဆုံး၊ ဖိလစ်ပိုင်သည် မက်ထရစ်တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၅၉၈) တန်ဖြင့် ဒုတိယအများဆုံး၊ နယ်သာလန်နိုင်ငံသည် မက်ထရစ်တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၃၄၆) တန်ဖြင့် တတိယအများဆုံး

တင်ပို့ခဲ့ပြီး ၎င်းနောက် စပိန်၊ ကင်ညာ၊ ကိုလံဘီယာ၊ ချီလီ ၊ အစ္စရေး၊ တောင်အာဖရိကနှင့် ဒိုမီနီကန်နိုင်ငံတို့ အစဉ်လိုက်ရှိကြပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၁,၂၂၁) တန်ဖြင့် အများဆုံးတင်ပို့ခဲ့သည့် မက္ကဆီကိုနိုင်ငံသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် တင်ပို့မှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက (၁၇) ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်လာသော်လည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၁,၂၂၇) တန်အထိ တင်ပို့နိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တင်ပို့မှု (၀.၅) ရာခိုင်နှုန်း ကျဆင်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး တင်ပို့သည့် နိုင်ငံပေါင်း (၁၄၄) နိုင်ငံရှိသည့်အနက် မြန်မာနိုင်ငံသည် တင်ပို့မှုပမာဏအားဖြင့် အဆင့် (၃၅) တွင်ရှိနေပြီး တန်ဖိုးအားဖြင့် အဆင့် (၃၇) နေရာတွင်လည်းကောင်း ရပ်တည်လျက်ရှိသည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ ပုံ (၃)

ပုံ (၃) ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ထောပတ်သီး တင်ပို့မှု အများဆုံး (၁၀) နိုင်ငံ (ITC Trade Map)

၉။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီးတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံပေါင်း (၁၈၉) နိုင်ငံရှိပြီး အဆိုပါနိုင်ငံများ၏ (၅) နှစ်အတွင်း ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး စုစုပေါင်းတင်သွင်းမှုကို လေ့လာရာတွင် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၂.၆) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇.၁) ဘီလီယံနှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၃.၈) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈.၅) ဘီလီယံတို့ဖြင့် တင်သွင်းခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်

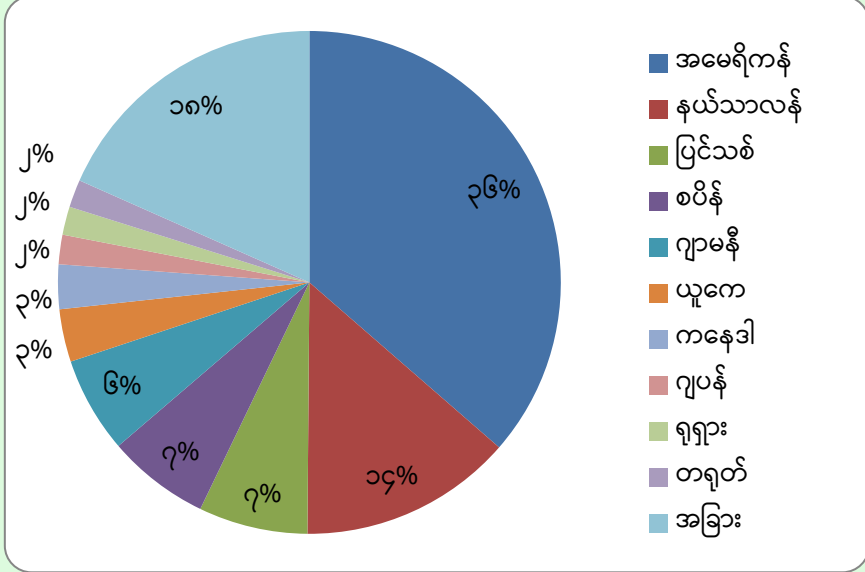

ပုံ (၄) ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး တင်သွင်းမှု အခြေအနေ (ITC Trade Map)

တင်သွင်းမှုကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက တန်ချိန်အားဖြင့် (၄၈) ရာခိုင်နှုန်း ၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် (၁၉) ရာခိုင်နှုန်း မြင့်လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တင်ပို့မှုကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက တန်ချိန် ပမာဏအားဖြင့် (၁) ရာခိုင်နှုန်း ကျဆင်းခဲ့သော်လည်း တန်ဖိုးအားဖြင့် (၆) ရာခိုင်နှုန်း မြင့်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ပုံ (၄)

၁၀။ ထောပတ်သီးများကို မြောက်အမေရိက၊ တောင်အမေရိက၊ အရှေ့အာဖရိကနှင့် ဥရောပနိုင်ငံတို့မှ အများဆုံးတင်သွင်းလေ့ရှိပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ထောပတ်သီး အများဆုံးတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံ (၁၀) နိုင်ငံများမှာ အမေရိကန်၊ နယ်သာလန်၊ ပြင်သစ်၊ စပိန်၊

ဂျာမနီ၊ ယူကေ၊ ကနေဒါ၊ ဂျပန်၊ ရုရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး တင်သွင်းမှုအနေဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံသည် တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃.၁) ဘီလီယံဖြင့် ပထမအများဆုံး၊ နယ်သာလန်နိုင်ငံသည် တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၂) ဘီလီယံဖြင့် ဒုတိယအများဆုံး၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၀.၆) ဘီလီယံဖြင့် တတိယအများဆုံးတင်ပို့ခဲ့ပြီး ၎င်းနောက် စပိန်၊ ဂျာမနီ၊ ယူကေ၊ ကနေဒါ၊ ဂျပန်၊ ရုရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့ အစဉ်လိုက်ရှိကြပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၁.၃) ဘီလီယံဖြင့် အများဆုံးတင်သွင်းခဲ့သည့် အမေရိကန်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တင်သွင်းမှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက (၁၁) ရာခိုင်နှုန်း၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက (၁၄) ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်လာသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ၏ ထောပတ်သီးတင်ပို့မှု အကြီးဆုံးဈေးကွက်ဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်းတင်ပို့မှု၏ (၈၁) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီးတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံပေါင်း (၁၈၉) နိုင်ငံရှိသည့်အနက် မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၁၇၀) တွင် ရပ်တည်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ နိုင်ငံအလိုက် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ရရှိမှုရာခိုင်နှုန်းမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံသည် (၃၆) ရာခိုင်နှုန်း၊ နယ်သာလန်နိုင်ငံသည် (၁၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ ပြင်သစ်နှင့် စပိန်နိုင်ငံသည် (၇) ရာခိုင်နှုန်းစီ၊ ဂျာမနီသည် (၆) ရာခိုင်နှုန်း၊ ယူကေနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံတို့သည် (၃) ရာခိုင်နှုန်းစီ၊ ဂျပန်၊ ရုရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် (၂) ရာခိုင်နှုန်းစီ၊ အခြားနိုင်ငံများမှာ (၁၈) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ ပုံ (၅)

ပုံ (၅) ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများမှ ထောပတ်သီးတင်သွင်းမှု အခြေအနေ (ITC Trade Map)

(ဂ) ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး စားသုံးမှုနှင့် ကျန်းမာရေးအတွက်အသုံးဝင်ပုံ

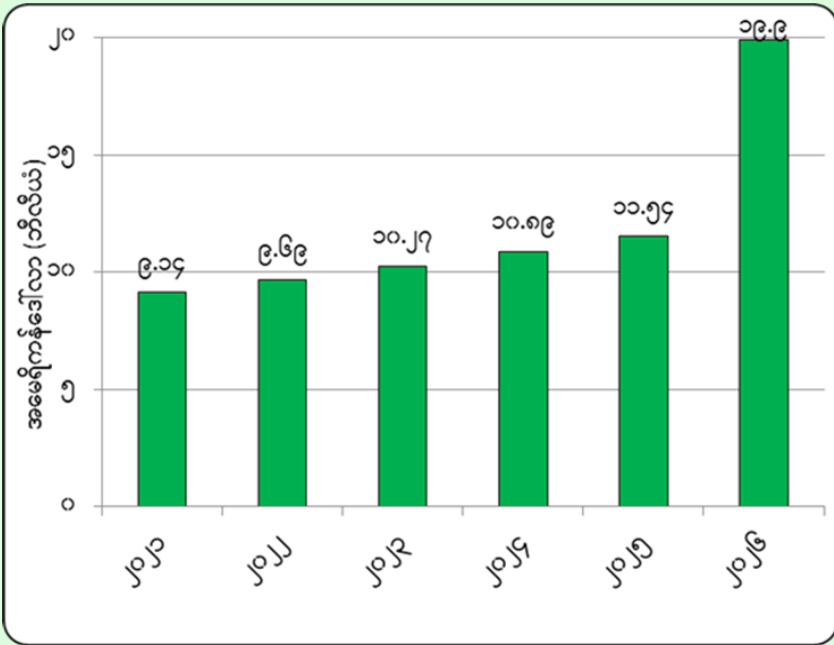
၁၁။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် ထောပတ်သီးကို ပုံစံမျိုးစုံနှင့် စားသုံးကြပါသည်။ ထောပတ်သီး၏ မူရင်းအရသာသည် စိမ့်၍အနည်းငယ်အီသော အရသာရှိသည်။ ဖျော်ရည်၊ အသုပ်၊ ပူတင်း၊ ကိတ်မုန့်၊ ရေခဲမုန့်၊ ဂျယ်လီ စသည်တို့အပြင် ဟင်းချက်စား၍လည်း စားသုံးကြကြောင်းသိရသည်။ အနောက်နိုင်ငံများတွင် ကျန်းမာရေးမနက်စာအဖြစ် ထောပတ်သီးကို ခရမ်းချဉ်သီး၊ ဆလတ်ရွက်၊ မရောနိစ်များဖြင့်သုပ်၍ ပေါင်မုန့်ကြမ်းဖြင့် စားလေ့ရှိကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထောပတ်သီးကို နို့ဆီ၊ သကြားများနှင့်ရော၍ ဖျော်ရည်အနေဖြင့် အများဆုံးစားသုံးလေ့ရှိကြပြီး ထန်းလျက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဆားအနည်းငယ်ထည့်၍ သဘာဝအတိုင်း စားသုံးပါက ကျန်းမာရေး အလွန်ညီညွတ်သည်ဟုဆိုပါသည်။ ထောပတ်သီးသည် ဖောလစ်အက်စစ်ကြွယ်ဝစွာ ပါဝင်သောကြောင့် သန္ဓေသားကို ခွန်အားပေးနိုင်သည့်အပြင် ခန္ဓာကိုယ်ချို့ယွင်းခြင်းကို ကာကွယ်နိုင်ပြီး ဦးနှောက်ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အထောက်အကူပြုနိုင်ခြင်းကြောင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ပုံမှန်စားသုံးသင့်သော အစားအစာဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် နို့တိုက်မိခင်များအတွက်မူ မိခင်၏နို့ရည်ထွက်နှုန်းကို လျော့ကျစေနိုင်ကြောင်းနှင့် အစာအိမ်အူလမ်းကြောင်း မကောင်းသူများအတွက်လည်း လေပွလေထခြင်းများ ဖြစ်စေတတ်ခြင်းတို့ကြောင့် ချင့်ချိန်၍ အသုံးပြုရန်လိုအပ်ကြောင်း သုတေသနအချို့တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

၁၂။ ထောပတ်သီးတွင် အမျှင်ဓာတ်များစွာပါဝင်ခြင်းကြောင့် ဝမ်းချုပ်ခြင်းကိုကာကွယ်နိုင်ခြင်း၊ ဗီတာမင် A ၊ ဗီတာမင် K ၊ ဗီတာမင် C ၊ ဗီတာမင် E ၊ သတ္တုဓာတ်နှင့် သံဓာတ်များလည်း ပါဝင်သည်။ ကယ်လိုရီနှင့် ကျန်းမာရေးအတွက်သင့်လျော်သည့် အဆီဓာတ်များ ကြွယ်ဝစွာပါဝင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ခန္ဓာကိုယ်အတွက် အကျိုးမပြုသော သွေးတွင်းရှိ ကိုလက်စထရောပမာဏကိုလည်း ကျစေသည့်အပြင် အကျိုးပြု ကိုလက်စထရောပမာဏကို တက်စေပါသည်။ အကျိုးမပြုသော ကိုလက်စထရောပမာဏ မြင့်သူများအနေဖြင့် နေ့စဉ်စားသင့်သည့် အသီးဖြစ်ပါသည်။ ထောပတ်သီးကို နေ့စဉ်ပုံမှန်စားသုံးပါက တစ်ပတ်လျှင် အကျိုးမပြုသော ကိုလက်စထရော (၂၂) ရာခိုင်နှုန်းကျဆင်းနိုင်သည်ဟု ဆေးပညာရှင်များက ဆိုကြသည်။ ထောပတ်သီးတစ်လုံးတွင် အမျှင်ဓာတ် (၂) ဂရမ်ပါဝင်ခြင်းကြောင့် အမျှင်ဓာတ်၏ သဘောသဘာဝသည် ဗိုက်ပြည့်နေသကဲ့သို့ ခံစားရပြီး ကိုယ်အလေးချိန်

လျော့ချလိုသူများအတွက် အစားအစာများ အလွန်အကျွံစား လိုခြင်းကို ကာကွယ်ပေးသဖြင့် ထောပတ်သီးကို စားသုံးသင့်ပါ သည်။ ကိုယ်အလေးချိန်များသူများ၊ အလွန်သူများအတွက် နေ့လယ်စာစားပြီးချိန် ထောပတ်သီးတစ်ဝက်ခန့် စားသုံးခြင်းသည် ၃ နာရီမှ ၅ နာရီအထိ အဆာခံနိုင်ကြောင်း သိရပါသည်။ ထောပတ် သီးသည် ကင်ဆာရောဂါကို ကာကွယ်နိုင်ပြီး သွေးတွင်းသကြား ဓာတ်ကို ထိန်းညှိပေးနိုင်ခြင်း၊ ပိုတက်ဆီယမ် ဓာတ်ကြွယ်ဝစွာ ပါဝင် ခြင်းကြောင့် သွေးတိုးခြင်းကို ထိန်းညှိပေးပါသည်။ ထို့ပြင် ထောပတ် သီးတွင် မျက်လုံးကြွက်သားများ ယိုယွင်းပျက်ဆီးခြင်းနှင့် ရေတိမ် ဖြစ်ခြင်းတို့ကို လျော့ကျစေနိုင်သည့် carotenoid lutein ပါဝင်ခြင်း ကြောင့် အမြင်အာရုံကောင်းမွန်စေကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထောပတ် သီးသည် ခန္ဓာကိုယ်ကျန်းမာရေးအတွက် အထောက်အကူများစွာပြုသည့်အပြင် အရေပြားပြင်ပတွင် အသုံးပြုသည့် အလှအပ ရေးရာများအတွက်လည်း အထောက်အပံ့ကောင်းများ ပေးနိုင်ပါသည်။ ထောပတ်သီးဖြင့် ခေါင်းလိမ်းဆီ၊ ခေါင်းလျှော်ရည်၊ ဆပ်ပြာနှင့် မျက်နှာပေါင်းတင်ပစ္စည်းများစသည်တို့ကို ဈေးကွက်များတွင် တွင်ကျယ်စွာ ထုတ်လုပ်ရောင်းချလျက်ရှိကြသည်။ ထောပတ်သီး၏ အတွင်းသားသာမကဘဲ အစေ့သည်လည်း အသုံးဝင်မှုရှိပါသည်။ အလှအပရေးရာအတွက် ထောပတ်သီး အစေ့ကို ရေစင်အောင်ဆေး၍ နေလှန်းပြီး နှစ်ရက်ခန့်ကြာလျှင် ကြွတက်လာသည့် အပေါ်ယံအခွံများကို ဖယ်ရှားပြီး ပျမ်းမျှ အားဖြင့် သုံးပတ်ခန့် အခြောက်လှန်းထားသည့် ထောပတ်သီးအစေ့ကို ကျောက်ပြင်၌သွေး၍ မျက်နှာတွင် လိမ်းခြင်းအားဖြင့် ဝက်ခြံကြောင့်ကျန်ခဲ့သော အစက်အပြောက်များကို ပျောက်ကင်းစေခြင်းကြောင့် အသားအရေ ချောမွေ့စေသည့်အပြင် အရေး အကြောင်းများကိုလည်း သက်သာစေပါသည်။ ထို့ပြင် ထောပတ်သီးအစေ့ကို ပျားရည်နှင့် သံလွင်ဆီရော၍ သွေးလိမ်းပြီး နာရီဝက်ခန့်ကြာလျှင် မျက်နှာပြန်သစ်ပေးခြင်းဖြင့် မျက်နှာအရေပြားတင်းရင်းစေပြီး တင်းတိပ်များ ပျောက်ကင်းစေပါသည်။ ထောပတ်သီးအစေ့ကို ရေနွေးဆူတွင် ထည့်ပြုတ်ခြင်းအားဖြင့် ထွက်ရှိလာသည့် ပန်းရောင်အရည်များထဲသို့ ဆေးဆိုးလိုသည့် အဝတ်အထည်များ ထည့်ခြင်းအားဖြင့် သဘာဝဆိုးဆေးအဖြစ်လည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

(ဃ) ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး ဈေးကွက်အလားအလာ

ပုံ (၆) ၂၀၂၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၆ ခုနှစ်ထိ ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီး ဈေးကွက် တန်ဖိုး ခန့်မှန်းချက်များ (Statista 2024)

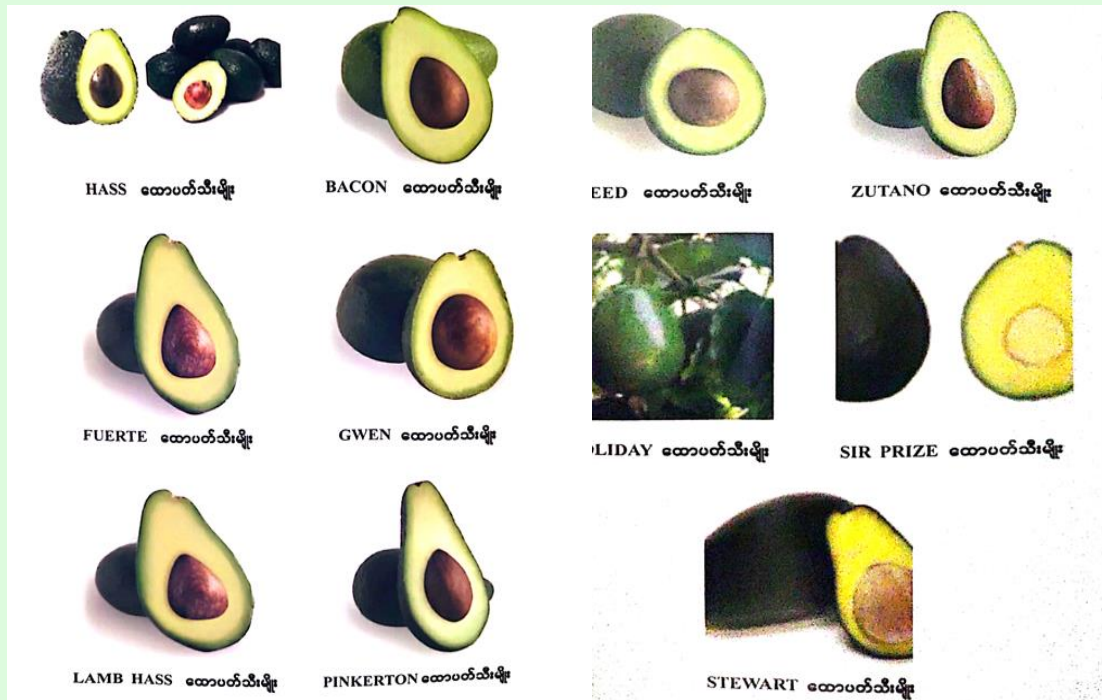
၁၃။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ ထောပတ်သီးများ၏ ဈေးကွက် တန်ဖိုး (Market Value) လေ့လာသုံးသပ်ချက်အရ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉.၁၄) ဘီလီယံကျော်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၉.၆၂) ဘီလီယံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၀.၂၇) ဘီလီယံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၀.၈၂) ဘီလီယံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၁.၅၄) ဘီလီယံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၂.၉၂) ဘီလီယံ ထိရောက်ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားကြပါသည်။ ဈေးကွက်တန်ဖိုး ခန့်မှန်းချက်များအရ ကမ္ဘာ့ ထောပတ်သီး ဈေးကွက်တန်ဖိုး အခြေအနေမှာ တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ်

နှစ်စဉ်ဈေးမြင့်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဈေးကွက်တန်ဖိုးအား ၂၀၂၆ ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက တန်ဖိုးအားဖြင့် (၁၀.၇၆) ဘီလီယံခန့် မြင့်လာမည်ဟု ခန့်မှန်းထားကြပါသည်။ ပုံ (၆)

(c) မြန်မာ့ထောပတ်သီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု

၁၄။ ထောပတ်သီးကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၇၅) နှစ်ကတည်းက စတင်စိုက်ပျိုးခဲ့ကြသည်ဟု ယူဆကြကြောင်း သိရှိရပါသည်။ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးရှိ ပြင်ဦးလွင်မြို့သည် မြန်မာပြည်တွင် ထောပတ်သီး စတင်ပွားများခဲ့သည့်နေရာဖြစ်ပြီး ရှမ်းပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်နှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်း အထက်ပိုင်းတို့တွင် အနည်းငယ် စိုက်ပျိုးခဲ့ကြသော်လည်း ဒေသတွင်းနှင့် ပြည်တွင်းစားသုံးမှုသာ ရည်ရွယ်ခဲ့ကြပြီး ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစ၍ ပြည်ပတင်ပို့ရန်ရည်ရွယ်၍ ပိုမိုစိုက်ပျိုးခဲ့သည်။ ဈေးကွက်ဝယ်လို အားကောင်းသည့် ပြည်ပထောပတ်မျိုး (Hass) ကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၈ ခုနှစ်၌ စတင်စိုက်ပျိုးခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထောပတ်ပင်ကို စိုက်ခင်းအဖြစ် သီးသန့်စိုက်ပျိုးခြင်းမဟုတ်ဘဲ ခြံစည်းရိုးပင်၊ လေကာပင်များအဖြစ် အများဆုံးစိုက်ပျိုးကြ သည့်အပြင် အခြားသီးနှံများနှင့်ရောနှော၍လည်း စိုက်ပျိုးကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အချို့ဒေသများ၏ ရာသီဥတုအခြေအနေ သည် ထောပတ်ပင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရန် သင့်လျော်ခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထောပတ်သီးများသည် အရည်အသွေးကောင်း မွန်ကြောင်းသိရှိရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထောပတ်မျိုးကွဲပေါင်း (၂၀) ခန့်ရှိပြီး အသီးပုံသဏ္ဍာန်ကိုလိုက်၍ အဝိုင်းသီး၊ အရှည် သီး၊ မီးသီးပုံ၊ ဘူးသီးပုံ စသည်ဖြင့် ဒေသအလိုက်ခေါ်ဝေါ်ကြပါသည်။

၁၅။ ထောပတ်မျိုးနှင့်ပတ်သက်၍ အညိုမျိုး၊ အစိမ်းမျိုးနှင့် ဘူးသီးပုံစံအသီးမျိုးဟု အကြမ်းဖျင်းခေါ်ဝေါ်ကြသော်လည်း မျိုးကွဲများ

နှင့်ပတ်သက်၍ မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်းမရှိကြောင်း သိရှိရ ပါသည်။ ဟိုပုံးမျိုး၊ ချင်းသီးနှင့် ခွံစိမ်းမျိုးဟူ၍ ဒေသကို လိုက်၍ ခေါ်ဆိုကြပြီး ဒေသမျိုးကွဲများသည် မျိုးအလိုက် ပန်းပွင့်ချိန်ကွာခြားပြီး အချင်းချင်းမျိုးကူးစပ်ရာမှ ရရှိလာ သောမျိုးများကို လူကြိုက်များလာပြီး ဈေးကွက်ဝင်မျိုး များစွာ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ အသီးပုံသဏ္ဍာန်နှင့် အရောင် အမျိုးမျိုးရှိပြီး အခွံကြမ်းခြင်း၊ ပျော့ခြင်း၊ အဖုပါခြင်း၊ အစေ့ ကြီးခြင်း၊ သေးခြင်းစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးကွဲပြားပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အရည်အသွေးနှင့် ဈေးကွက်ဝယ်လိုအား အကောင်းဆုံးမျိုးအဖြစ် ထင်ရှားသည့် Hass ထောပတ်

မျိုးကို မြန်မာနိုင်ငံသို့ နယူးဇီလန်နှင့် ကယ်လီဖိုးနီးယားတို့မှ တင်သွင်းခဲ့ကြောင်းသိရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ထောပတ်အသင်း မှလည်း အမေရိကန်နိုင်ငံမှ Hass ၊ Pinkerton ၊ Bacon ၊ Booth 7 ၊ Reed ၊ Zutano နှင့် Bucknia စသည့် မျိုးကိုင်းများ ကိုလည်း တင်သွင်းစိုက်ပျိုးလျက်ရှိကြောင်း သိရှိရသည်။ မျိုးကောင်းမျိုးသန့်ရရှိရေးသည် လွန်စွာအရေးကြီးခြင်းကြောင့် စနစ် တကျမျိုးပွားခြင်းနည်းလမ်းများကို အလေးထားဆောင်ရွက်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ထောပတ်သီးမျိုးပွားရာတွင် အစေ့မှ မျိုးပွားခြင်း၊ မြေမြှုပ်ကိုင်ကူးခြင်း၊ မြေထုပ်စည်းကိုင်ကူးခြင်း၊ ကိုင်းကူးကိုင်းဆက်နည်းဖြင့် မျိုးကူးခြင်း၊ အညွန့်ဖြတ်၍ မျိုးကူး ခြင်းဟူ၍ နည်းလမ်း (၅) နည်းဖြင့် မျိုးပွားလေ့ရှိသည်။

၁၆။ ထောပတ်သီးစိုက်ပျိုးရန် စိုက်ကျင်းတူးရာ၌ မြေဆီလွှာထက်သန်သည့် ဒေသများတွင် (၁.၅ ပေ) x (၁.၅ ပေ) x (၁.၅ ပေ) ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မြေအမျိုးအစား အလယ်အလတ်ဖြစ်ပါက (၂ ပေ) x (၂ ပေ) x (၂ ပေ) ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မြေညံ့ဖြစ်လျှင် (၃ ပေ) x (၃ ပေ) x (၃ ပေ) ထား၍ တူးရမည်။ ပင်ကြား၊ တန်းကြားအနေဖြင့် မြေဆီလွှာထက်သန်သောမြေဖြစ်ပါက (၂၀ x ၂၀ ပေ)၊ (၂၅ x ၂၀ ပေ)၊ (၂၅ x ၂၅ ပေ)၊ (၂၅ x ၃၀ ပေ)၊ (၃၀ x ၃၀ ပေ) ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်လျှင် (၁၅ x ၂၀ ပေ) ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မြေညံ့ဖြစ်လျှင် (၁၅ x ၁၅ ပေ) ဖြင့် စိုက်ပျိုးကြသည်။ ထောပတ်ပင်သည် ပင်တည်းနှင့် ပင်ခြားပါ ဝတ်မှုန် ကူးသည့် အပင်မျိုးဖြစ်ကာ နံနက်ပိုင်းတွင် အမပွင့်၍ ညနေပိုင်းတွင် အဖိုပွင့်သောမျိုးကို (A type) ဟုခေါ်ပြီး နံနက်ပိုင်းတွင် အဖိုပွင့်၍ ညနေပိုင်းတွင် အမပန်းပွင့်သောမျိုးကို (B type) ဟုခေါ်သည်။ A type နှင့် B type ကို ခြောက်တန်း တစ်တန်း

ရောနှောစိုက်ပျိုးပါက အသီးတင်မှု အားကောင်းစေမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပျိုးပင်ငယ်များအား စိုက်ပျိုးပြီးလျှင် ချက်ချင်းရေလောင်း ပေးရမည်။ အပေါ်ယံအမြစ်များမှသာ အစာစုပ်ယူနိုင်စွမ်းရှိခြင်းကြောင့် နွေရာသီတွင် တစ်ပတ်တစ်ကြိမ် ရေသွင်းရန် လိုအပ်ပါ သည်။ ထောပတ်ပင်ငယ်များအား တစ်ကြိမ်ရေသွင်းရာတွင် ရေ (၁၀) ဂါလံနန်းခန့်ဖြင့် တစ်လလျှင် (၂) ကြိမ်ရေသွင်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထောပတ်အပင်ကြီး တစ်ပင်အတွက် တစ်ကြိမ်ရေသွင်းလျှင် (၂၀) ဂါလံခန့်ရရှိရန်လိုအပ်သော်လည်း ရေဝပ် ခြင်းကို ကြိုက်နှစ်သက်ခြင်းမရှိကြောင်း သိရှိရသည်။ အပင်သက်တမ်းအလိုက် မြေဩဇာကျွေးရန်လိုအပ်မှုရှိပြီး အပင်ငယ်စဉ် တွင် နိုက်ထရိုဂျင်၊ ဖော့စပရပ်နှင့် ပိုတက်ရှ် (၉၀-၁၈၀) ဂရမ်စီ လိုအပ်ပြီး အပင်ကြီးတစ်ပင်အတွက် နိုက်ထရိုဂျင် (၆၀) ဂရမ်၊ ဖော့စပရပ် (၃၂) ဂရမ်နှင့် ပိုတက်ရှ် (၆၀) ဂရမ်နှုန်း လိုအပ်ပါသည်။

၁၇။ ထောပတ်ပင်စိုက်ပျိုးရာတွင် အသီးအထွက်နှုန်းကောင်းစေရန် အပင်ပုံသွင်းခြင်းသည် အရေးကြီးသည့်လုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ် ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စိုက်ပျိုးပြီး (၂-၃) လ ခန့်၌ အပင်အမြင့် (၃) ပေခန့်ရှိချိန်တွင် အပင်ပုံသွင်းခြင်းကို စတင်ဆောင်ရွက်ရပါ မည်။ အပင်အမြင့် (၃) ပေခန့်တွင် ထိပ်ညွန့်များကို ဖြတ်ပေးပြီး ထွက်ရှိလာသော အညွန့်သစ်များကို ပင်စည်မှ အကွာအဝေး တူညီသည့် (၃-၄) ညွန့်ချိန်၌ ကျန်ရှိသည့် အညွန့်တက်များနှင့် အထက်သို့ထောင်တက်နေသော အညွန့်များကို ဖြတ်ထုတ်ရပါ မည်။ ၎င်းနောက် ချန်ထားသော အညွန့် (၃-၄) ညွန့်အား ပင်စည်မှ (၂-၃) ပေအကွာမှ ထိပ်ညွန့်များကို ဖြတ်ပေးရပါမည်။ အပင် ပုံသွင်းကိုင်ခြင်းကို ဒုတိယနှစ်အထိ (၃-၄) ကြိမ် ပြုလုပ်ပေးခြင်းအားဖြင့် အသီးခူးရန်နှင့် အပင်ပြုစုရန် လွယ်ကူစေပါသည်။ လေဒဏ်ခံနိုင်ရည်ရှိရန်အတွက် အပင်အမြင့်ကို (၁၅-၂၀) ပေခန့်သာထားသင့်ပြီး အပင်ကြီးများတွင် အသီးခူးပြီးချိန်တိုင်း ကိုင်း များရှင်းသင့်ပါသည်။

၁၈။ အစေ့စိုက်အပင်များတွင် စိုက်ပြီး (၇-၈) နှစ်ကြာမှ ပန်းပွင့်ပြီး ကိုင်းဆက်အပင်များသည် စိုက်ပြီး (၃) နှစ် အကြာတွင် ပန်းစပွင့်ပါသည်။ အသီးတင်ပြီး (၆) လအကြာတွင် စတင်ခူးဆွတ်နိုင်ပြီး ထောပတ်သီး ရင့်လာသည့်အချိန်ထိ အပင်ပေါ်တွင် ရက်သတ္တပတ် ကြာကြာရှိနေနိုင်ပါသည်။ ထောပတ်သီးအညှာ၏ အရောင်မှာ အညို (သို့) အနက်ရောင်ပြောင်းသည့် အချိန်သည် ခူးဆွတ်ရန် အကောင်းဆုံးအချိန်ဖြစ်သည်။ ခူးဆွတ်ရာတွင် ထောပတ်သီးအညှာအား တစ်လက်မ၏ လေးပုံတစ်ပုံခန့်ချိန်၌ ခူးဆွတ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထောပတ်သီးသည် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် ကွာခြားသည်နှင့် အသီးရင့်မှည့်ချိန် ကွာခြားနိုင်ပြီး ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် ပေ (၃,၀၀၀) ကျော်ဒေသများ၌ နိုဝင် ဘာလတွင်လည်းကောင်း၊ ပေ (၄,၀၀၀) ကျော်ဒေသများ၌ ဒီဇင်ဘာလ တွင်လည်းကောင်း၊ ပေ (၄,၇၀၀) အထက်ဒေသများ၌ ဇန်နဝါရီလနှင့် ဖေဖော်ဝါရီလတို့၌ စတင်ရင့်မှည့်လေ့ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ခူးဆွတ် သည့်ရာသီအလိုက် ထွက်ရှိရာဒေသများပေါ် မူတည်၍ အရည်အသွေး ကောင်းထောပတ်သီးများ စိစစ်ရွေးချယ်နိုင်ခြင်းကြောင့် စားသုံးသူ များအနေဖြင့် ထောပတ်သီးများ အရည်အသွေးပြည့်ဝစွာ ရင့်မှည့်ချိန် များကို ကောင်းစွာနားလည်၍ ဝယ်ယူလာကြခြင်းအားဖြင့် စားသုံးသူ များ၏ ဈေးကွက်ယုံကြည်မှုခိုင်မာလာပြီး ထောပတ်သီး စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁၉။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထောပတ်ပင်များကို ကယားပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်း ဒေသကြီး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ မွန်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ် တို့တွင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုရှိပါသည်။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အချက်အလက်များအရ ရှမ်းပြည်နယ်သည် (၈,၆၉၀) ဧကဖြင့် ပထမအများဆုံး၊ ချင်းပြည်နယ်သည် (၅၂၄) ဧကဖြင့် ဒုတိယအများဆုံး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးသည် (၄၀၀)

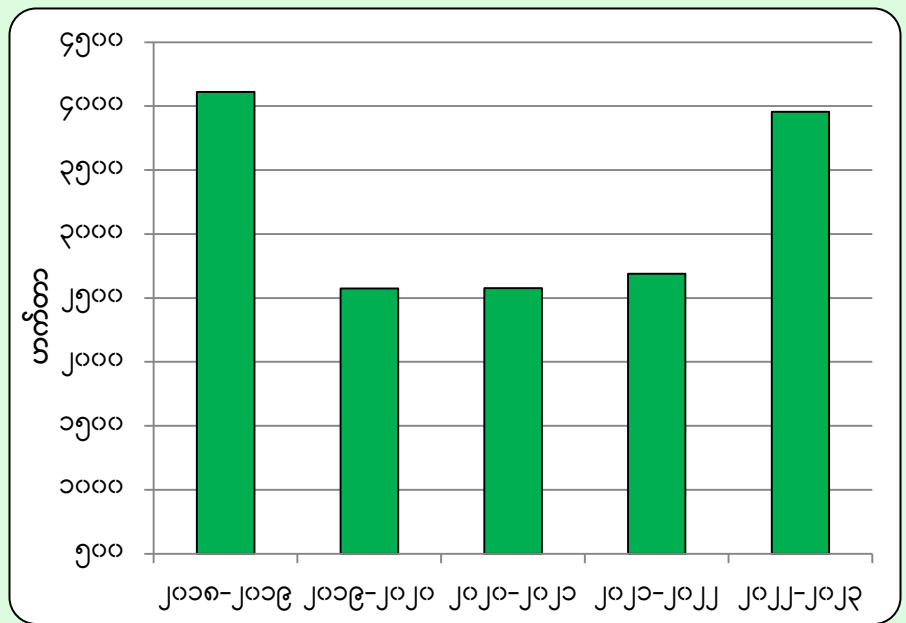
ဧကဖြင့် တတိယအများဆုံး စိုက်ပျိုးကြပြီး ၎င်းတို့နောက်တွင် ကယားပြည်နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ကရင်ပြည်နယ်တို့ အစဉ်လိုက်ရှိကြပါသည်။ အဆိုပါနှစ်တွင် ထောပတ်ပင်စိုက်ပျိုးမှု (၉,၇၇၃) ဧကမှ (၄,၇၉၁) ဧကကို ရိတ်သိမ်းနိုင်ခဲ့သည်။ စုစုပေါင်းထွက်ရှိမှုမှာ ပိဿာချိန်အားဖြင့် (၇၁) သန်း၊ မက်ထရစ်တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၁၁၆) ခန့် ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ဇယား (၁)

ဇယား (၁) ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ထောပတ်သီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု

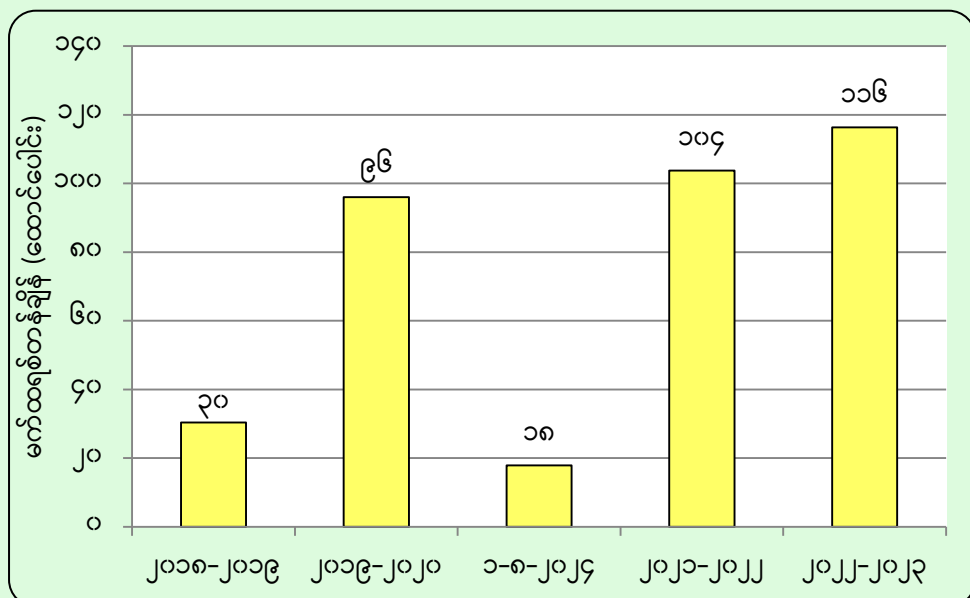
စဉ်	တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်	စိုက်ဧရိယာ (ဧက)	ရိတ်သိမ်း ဧရိယာ (ဧက)	အထွက်နှုန်း	အထွက် (ပိဿာ)
၁။	ကယားပြည်နယ်	၁၀၀	၉၃	၁,၄၁၇.၅၉	၁၃၁,၈၃၆
၂။	ကရင်ပြည်နယ်	၂	-	-	-
၃။	ချင်းပြည်နယ်	၅၂၄	၄၆၆	၂,၄၆၄.၄၁	၁,၁၄၈,၄၁၆
၄။	ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၁၂	၁၂	၁,၄၈၉.၀၈	၁၇,၈၆၉
၅။	မကွေးတိုင်းဒေသကြီး	၅	-	-	-
၆။	မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး	၄၀၀	၂၇၄	၇၆၄.၉၈	၂၀၉,၆၀၅
၇။	မွန်ပြည်နယ်	၄၀	-	-	-
၈။	ရှမ်းပြည်နယ်ချုပ်	၈,၆၉၀	၃,၉၄၆	၃၅,၄၁၅.၁၂	၆၉,၇၁၄,၈၁၄
	ရှမ်းပြည်နယ် (တောင်)	၇,၅၇၇	၃,၅၉၈	၁၈,၅၆၂.၈၁	၆၆,၇၈၈,၉၈၀
	ရှမ်းပြည်နယ် (မြောက်)	၈၄၅	၁၈၉	၈,၂၁၀.၅၃	၁,၅၅၁,၇၉၁
	ရှမ်းပြည်နယ် (အရှေ့)	၂၆၈	၁၅၉	၈,၆၄၁.၇၈	၁,၃၇၄,၀၄၃
စုစုပေါင်း		၉,၇၇၃	၄,၇၉၁	၁၄,၈၆၅.၉၀	၇၁,၂၂၂,၅၄၀

အရင်းအမြစ်၊ ကြေးတိုင်နှင့်မြေစာရင်းဦးစီးဌာန

၂၀။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထောပတ်သီး စိုက်ပျိုးမှုအနေဖြင့် ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် (၄,၁၁၀) ဟက်တာ၊ ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် (၂,၅၇၄) ဟက်တာ၊ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် (၂,၅၇၆) ဟက်တာ၊ ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၂,၆၈၉) ဟက်တာနှင့် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၃,၉၅၇) ဟက်တာဖြင့် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ စိုက်ပျိုးမှုကို ၂၀၁၈ -၂၀၁၉ ခုနှစ်စိုက်ပျိုးမှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၄) ရာခိုင်နှုန်း လျော့နည်းခဲ့သော်လည်း ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက (၄၇) ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်လာသည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ ပုံ (၇)

ပုံ (၇) ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ထောပတ်သီး စိုက်ပျိုးမှု အခြေအနေ (ကြေး/မြေ)

ပုံ (၈) ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ထောပတ်သီး ထုတ်လုပ်မှု အခြေအနေ (ကြေး/မြေ)

၂၁။ ထောပတ်သီးထုတ်လုပ်မှုမှာ ပျမ်းမျှအနေဖြင့် ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် တစ်ဟက်တာလျှင် (၇) မက်ထရစ်တန်၊ စုစုပေါင်း ထုတ်လုပ်မှု တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၃၀)၊ ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် (၂၅) တန်၊ စုစုပေါင်းထုတ်လုပ်မှု တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၉၆)၊ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် (၁၄) တန်၊ စုစုပေါင်းထုတ်လုပ်မှု တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၁၈)၊ ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၇၀) တန်၊ စုစုပေါင်းထုတ်လုပ်မှု တန်ချိန်ထောင်ပေါင်း (၁၀၄)၊ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၆၈) တန်၊ စုစုပေါင်း ထုတ်လုပ်မှုတန်ချိန်ထောင်

ပေါင်း (၁၁၆) ဖြင့် အသီးသီး ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၁-၂၀၂၂ စုစုပေါင်းထွက်ရှိမှုကို နှိုင်းယှဉ်ပါက (၁၂) ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်လာသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ပုံ (၈)

၂၂။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ထောပတ်ပင် (Hass) တစ်ဧက (၁၀၈ ပင်) စိုက်ပျိုးခြင်းအတွက် ပျမ်းမျှကုန်ကျစရိတ်မှာ (၁,၈၃၆,၀၀၀) ကျပ်ခန့်ရှိပြီး ထိန်းသိမ်းမှုကုန်ကျစရိတ်မှာ တစ်ဧကလျှင် ပျမ်းမျှအားဖြင့် (၅၀၀,၀၀၀) ကျပ်ခန့်ရှိကြောင်း သိရှိရသည်။ ထောပတ်ပင်သည် စတင်စိုက်ပျိုးပြီး ပဉ္စမနှစ်မှသာ စတင်ခူးဆွတ်နိုင်ပါသည်။ အဆိုပါနှစ်တွင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ကုန်ကျစရိတ်မှာ (၈)သိန်းကျပ်ခန့်ကုန်ကျပြီး ဝင်ငွေအားဖြင့် (၈၆၄,၀၀၀) ကျပ်ခန့်ရှိခြင်းကြောင့် အကျိုးအမြတ်အနေဖြင့် (၆၄,၀၀၀) ကျပ်ခန့် စတင်ရရှိကြောင်းသိရှိရပါသည်။ (ထောပတ်ပင် တစ်ဧက (၁၀၈ ပင်) စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ခြင်း ကုန်ကျစရိတ်၊ နှစ်အလိုက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကုန်ကျစရိတ်နှင့် ပြန်ရချက်များကို နောက်ဆက်တွဲ (ခ) ဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။)

၂၃။ ထောပတ်သီးပင်တစ်ပင်မှ အသီးစတင်သီးသည့်နှစ်တွင် တစ်ဧကလျှင် အလုံး (၂၀၀) ခန့်သီးပြီး၊ ဒုတိယနှစ်တွင် (၇၀၀) ခန့်၊ တတိယနှစ်တွင် အလုံး (၂,၀၀၀) အထိသီးကြောင်းလည်း သိရှိရပါသည်။ ဒေသမျိုးရင်းများအနေဖြင့် ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် ထောပတ်သီး တစ်ပိဿာလျှင် (၆၀၀ မှ ၁,၀၀၀) ကျပ်အထိသာရရှိပြီး ပြည်ပဈေးကွက်သို့တင်ပို့သည့် ထောပတ်မျိုး (Hass) များမှာ တစ်လုံးလျှင် (၆၀၀ မှ ၁,၀၀၀) ကျပ် အထိဈေးရရှိခြင်းကြောင့် ဝယ်လိုအားကောင်းပြီး ဈေးကောင်းရသည့် နိုင်ငံခြားမျိုးများကို ပိုမိုတိုးချဲ့စိုက်ပျိုးလာကြကြောင်းသိရှိရပါသည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံတကာဈေးကွက်ဝင် ထောပတ်သီးများ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရန် နည်းပညာ၊ သွင်းအားစုနှင့် စက်ရုံများ လိုအပ်လျက်ရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် Hass မျိုး စိုက်ဧက (၆,၀၀၀) မှ တန်ချိန်ပေါင်း (၁၈,၀၀၀-၂၀,၀၀၀) ထိ ထွက်ရှိနိုင်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားကြောင်း၊ လက်ရှိမြေပြင် အထွက်နှုန်းသည် တစ်ဧကလျှင် (၁-၂) တန်အထိ ထွက်ရှိပြီး ရပ်စောက်မြို့တွင် အပင် (၃၄၀) မှ ကျပ်သိန်းပေါင်း (၃၃၀) ကျပ်ခန့်ရှိခဲ့ကြောင်း၊ ထောပတ်သီးကို အရွယ်အစားရွေးချယ်သည့် (Sorting Machine) စက်အကြီးဖြင့် တစ်နာရီလျှင် (၃) တန်နှုန်းဖြင့် (၂၄) နာရီ ထုတ်လုပ်နိုင်မည်ဆိုပါက တစ်နှစ်ပတ်လုံး တန်ချိန်ပေါင်း (၂,၀၀၀) ခန့်ထိ ထုတ်လုပ်နိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

(စ) အရည်အသွေးမြင့် ထောပတ်သီး ရရှိစေရန် ဆောင်ရွက်မှု

၂၄။ ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ချင်းပြည်နယ်တို့တွင် စိုက်ပျိုးထားသည့် Amara Upland Queen၊ Chin Princess နှင့် ဟိုပုံးမျိုးတို့သည် ပြည်ပသို့တင်ပို့နိုင်သည့် အရည်အသွေးကောင်းမျိုးများဖြစ်ကြပြီး မျိုးတစ်မျိုးတည်းကို စိုက်ပျိုးပါက အသီးတင်မှုအားနည်းလာခြင်းကြောင့် ထောပတ်မျိုးကွဲမျိုးစုံကို ထည့်သွင်းစိုက်ပျိုးပါက အသီးတင်မှု အားကောင်းသည်ကို တွေ့ရှိရသဖြင့် မျိုးတစ်မျိုးတည်းကို စိုက်ပျိုးခြင်းထက် မျိုး ၂-၃ မျိုးဖြင့် စိုက်ပျိုးခြင်းသုတေသနကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားရန် လိုအပ်ကြောင်းသိရှိရပါသည်။ ထုတ်ကုန်ဆုံးရှုံးမှု အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်ကိုင်တွယ်မှုနည်းစနစ်များ ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက်တစ်လျှောက်၌ အလေးထားဆောင်ရွက်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ စားသုံးသူများထံ အရည်အသွေးကောင်းများ ရောက်ရှိရန် လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်များမှာ နည်းစနစ်တကျ အသီးခူးဆွတ်ရန် အရေးကြီးခြင်းကြောင့် ခူးဆွတ်ရာတွင် အသီးများ အောက်သို့ပြုတ်မကျရန်၊ ခူးဆွတ်ပြီး အသီးများကို ပစ်မထည့်ရန်၊ အပြစ်အနာအဆာပါသော အသီးများကို ရွေးထုတ်ရန်၊ အရွယ်အစားတူညီသော အသီးများကိုရွေးချယ်ရန်၊ အဝေးပို့မည့်အသီးများကို စက္ကူပုံးများဖြင့် စနစ်တကျထုပ်ပိုးရန်၊ အသီးတစ်လုံးချင်းအား ဖော့အိတ်သို့မဟုတ် သတင်းစာဖြင့်ပတ်၍ စက္ကူပုံးအတွင်းထည့်ရန်၊ ပွတ်တိုက်ခြင်းမဖြစ်စေရန် တစ်လုံးနှင့် တစ်လုံးအကြားတွင် စက္ကူထူဖြတ်စများဖြင့် ခြားထားရန်လိုအပ်ပါမည်။

၂၅။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထောပတ်သီးများကို လူအင်အားဖြင့်သာ ခူးဆွတ်ရိတ်သိမ်းလေ့ရှိကြပြီး ရောဂါနှင့်ပိုးမွှားများကို ထိန်းချုပ်ရန် ဓာတုပစ္စည်းသုံးစွဲမှုမရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အအေးခံထရပ်ကားများကို အသုံးမပြုနိုင်ခြင်းကြောင့် ဝါးခြင်းတောင်း၊ သစ်သားသေတ္တာ၊ ပလတ်စတစ်ခြင်း စသည့်ပစ္စည်းများကိုသာ အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။ အချို့မျိုးများကို အအေးခန်း ၄.၅-၁၀°C ၌ (၁.၅-၂) လခန့် သိုလှောင်ထားနိုင်သော်လည်း မက္ကဆီကန်မျိုးအချို့မှာ အထူးအခြားခြင်းကြောင့် သိုလှောင်ချိန်ကြာမြင့်လျှင် သို့မဟုတ် အအေးလွန်ကဲလျှင် အသီးထဲ၌ အမည်းရောင်အမျှင်များ ဖြစ်ပေါ်တတ်ခြင်း၊ ၁၀-

၂၅°C ၌ အပူချိန်မြင့်လေ အသီးပျော့နှုန်း မြန်လေဖြစ်ပြီး ၅-၈°C ၌ အသီးပျော့ခြင်းကို လျှော့ချနိုင်ခြင်း၊ ၀-၄°C ၌ အေးခဲခြင်းကြောင့် အနာများဖြစ်နိုင်သော်လည်း အသီးပျော့ခြင်းကို အချိန်တစ်ခုအထိ ထိန်းချုပ်နိုင်ပြီး မျိုးအလိုက် ကွာခြားမှုရှိကြောင်း သိရသည်။ သတင်းစာသည် အစိုဓာတ်ကို ကာကွယ်ပေးနိုင်သောကြောင့် တစ်လုံးချင်းပတ်၍ လေလုံစက္ကူပုံးထဲ ထည့်၍သိမ်းခြင်းသည် အကောင်းဆုံးဖြစ်ကြောင်း၊ မှည့်/မမှည့်ကို နေ့စဉ်ထုတ်ကြည့်ရန်လိုအပ်ပြီး အမှည့်လွန်လျှင် အသားအတွင်းရှိ အမျှင်များ မည်း၍ပုပ်လာနိုင်ခြင်းကြောင့် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်နည်းပညာများကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ပညာပေးလုပ်ငန်းများ အရှိန်အဟုန် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနအနေဖြင့် ထောပတ်သီးများကို ပိုးမွှားရောဂါကင်းစင်စေရန်၊ အစားအစာဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစေရန်နှင့် ပြည်တွင်း/ပြည်ပဈေးကွက်များသို့ တင်ပို့နိုင်ရန်အတွက် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်ကောင်းများ (Good Agricultural Practices-GAP) စနစ်ဖြင့် စိုက်ပျိုးခြင်း၊ Organic စနစ်ဖြင့် စိုက်ပျိုးခြင်းတို့ကို တွန်းအားပေးဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ GAP စနစ်ဖြင့်လျှောက်ထားလာသည့် ခြံပိုင်ရှင်များကိုလည်း GAP လက်မှတ်ထုတ်ပေးသည့် လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိရာ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် GAP လက်မှတ် အများဆုံးထုတ်ပေးထားပြီး တောင်သူတစ်ဦးချင်း လျှောက်ထားမှုအနေဖြင့် (၇၅၈) ဧကမှ တောင်သူစုစုပေါင်း (၂၇) ဦး သာရှိခြင်းကြောင့် စုစုပေါင်း စိုက်ပျိုးမှုဧရိယာ၏ (၈) ရာခိုင်နှုန်းသာရှိကြောင်းသိရှိရသည်။ GAP လက်မှတ်ရရှိထားသည့် စိုက်ခင်းများသည် ဈေးကွက်ဝယ်လိုအားနှင့် အာမခံချက်များရရှိရန် အသေးစားချေးငွေဆိုင်ရာများ ဆောင်ရွက်နိုင်ကြောင်း စသည့်အခွင့်အရေးများရှိခြင်းကြောင့် တောင်သူများအနေဖြင့် GAP လက်မှတ်ရရှိနိုင်ရေးဆိုင်ရာ အသိပညာများ တိုးပွားမှုရှိရန်လည်းလိုအပ်ပါသည်။

၂၆။ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပဈေးကွက်များ ခိုင်မာမှုရရှိစေရေး ထောပတ်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ခိုင်မာစွာရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် အဓိကလိုအပ်ချက်များဖြစ်သည့် အခြေခံသွင်းအားစုများ အရည်အသွေးမှန်ကန်မှုရှိစေရေး ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လုပ်သားအင်အားရှားပါးခြင်း၊ လုပ်ခဈေးနှုန်းကြီးမြင့်ခြင်း၊ သူခိုးများပေါများလာခြင်း၊ တစ်ဧကထုတ်လုပ်မှု ကုန်ကျစရိတ်မြင့်မားလာခြင်း၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ငွေကြေးအခက်အခဲ ရှိခြင်းတို့ရှိကြောင်းသိရသည်။ ထို့ပြင် ထောပတ်သီးများကို အရွယ်အစားရွေးချယ်သည့်စက် (Sorting Machine) တွင် ရေဆေးပြီးမှ ဈေးကွက်များသို့ ပို့ဆောင်ရခြင်းကြောင့် ထောပတ်သီးကို ရေမဆေးရဆိုသည့် အယူအဆမှာမှန်ကန်မှုမရှိပါကြောင်း၊ ထုပ်ပိုးစက်ရုံနှင့် ခူးဆွတ်ကိုင်တွယ်ထုပ်ပိုးရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦ၊ အမှည့်ညီရန်နည်းပညာ၊ အအေးခဲနည်းပညာနှင့် စက်ကိရိယာများ၊ ရင့်မှည့်မှုနှင့် အဆီပါဝင်မှုတိုင်းတာသည့် ကိရိယာများ၊ အာရုံခံစစ်ဆေးရေးကိရိယာအပြင် အသီးအရည်အသွေးစစ်ဆေးသည့် ကိရိယာများလည်း လိုအပ်လျက်ရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။

(ဆ) မြန်မာ့ထောပတ်သီး တင်ပို့၊ တင်သွင်းမှု

၂၇။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ မြန်မာနိုင်ငံမှထောပတ်သီးများကို ထိုင်း၊ မလေးရှား၊ တရုတ်၊ တရုတ် (ဟောင်ကောင်)၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယနှင့် စင်္ကာပူနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့လျက်ရှိသော်လည်း (၅) နှစ်တာကာလအတွင်း ထိုင်းနိုင်ငံသို့ နှစ်စဉ် အများဆုံးတင်ပို့လျက်ရှိသည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၂,၃၄၉)၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာထောင်ပေါင်း (၁,၀၈၉)၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် (၂,၆၁၇) တန်၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာထောင်ပေါင်း (၈၂၃)၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် (၂,၄၁၉) တန်၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာထောင်ပေါင်း (၉၄၄)၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် (၇၆၃) တန်၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာထောင်ပေါင်း (၄၇၂)၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၃,၁၇၀) တန်၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာထောင်ပေါင်း (၂,၀၃၄) ဖြင့် အသီးသီးတင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် တင်ပို့မှုတန်ဖိုးများကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက (၈၇) ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်လာပြီး ၂၀၂၂ နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အမေရိကန်ဒေါ်လာထောင်ပေါင်း (၁,၅၆၂) တိုးမြှင့်တင်ပို့နိုင်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ (၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ မြန်မာနိုင်ငံမှ ထောပတ်သီး တင်ပို့မှုများအား နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) ဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။)

၂၈။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဩစတြေးလျနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့မှ ထောပတ်သီး (Fresh or dried avocados) တင်သွင်းမှုမှာ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၅) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာထောင်ပေါင်း (၂) နှင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၁) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာထောင်ပေါင်း (၅) ဖြင့်တင်သွင်းမှုများရှိခဲ့သော်လည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှစ၍ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ

တင်သွင်းခဲ့မှုများ မရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၌ ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် ၅၀ ကီလိုဂရမ်လျှင် (၂၀,၀၀၀ မှ ၈၀,၀၀၀) ကျပ် (၁ တန်လျှင် ပျမ်းမျှ ၄ သိန်းမှ ၁၀ သိန်းကျပ်) နှင့် ထိုင်းနယ်စပ်ဈေးကွက်တွင် ၅၀ ကီလိုဂရမ်လျှင် (၂၀၀ မှ ၅၀၀ ဘတ်) တစ်တန်လျှင် (ဘတ် ၄၀,၀၀၀ မှ ၁၀၀,၀၀၀) ထိရောင်းချနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဒေသမျိုးအားလုံး၏ (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ပြည်တွင်း ဈေးကွက်တွင်ရောင်းချပြီး (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ထိုင်းနယ်စပ်ဈေးကွက်သို့ ရောင်းချကြောင်း၊ ဒေသမျိုးမှ တစ်ရာသီလျှင် ကျပ်သန်း (၃,၁၅၀) နှင့်ထိုင်းဘတ်ငွေအနေဖြင့် (၇၃၅) သန်းရရှိကြောင်း၊ Hass ထောပတ်သီးများကို ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် တစ်ကီလိုလျှင် (၃,၅၀၀ မှ ၆,၀၀၀ ကျပ်) (တစ်တန်လျှင် ပျမ်းမျှ ကျပ်သိန်း ၃၅ မှ ၆၀)၊ ထိုင်းနယ်စပ်ဈေးကွက်တွင် တစ်ကီလိုလျှင် (၃၅ မှ ၉၀ ဘတ်) (တစ်တန်လျှင် ဘတ် ၃၅,၀၀၀ မှ ၉၀,၀၀၀) ရရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် Hass မျိုး၏ (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းကို ပြည်တွင်းဈေးကွက်၊ (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းကို ထိုင်းနယ်စပ်ဈေးကွက်၊ (၅) ရာခိုင်နှုန်းကို မလေးရှားနှင့် အခြား ဈေးကွက်များသို့ ရောင်းချလျက်ရှိပြီး Hass မှ တစ်ရာသီလျှင် ဝင်ငွေကျပ်သန်း (၇,၀၀၀) ခန့်ရရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၏ ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်များကို ၂၀၂၁ ခုနှစ်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့် မြင့်တက်လာခြင်း၊ စိုက်ဧက၏ (၂၅ မှ ၆၀) ရာခိုင်နှုန်းအထိသာ အသီးထုတ်ယူနိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ပြည်ပသို့ တိုးမြှင့်တင်ပို့နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်သည်များ ပံ့ပိုးကူညီဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရေးနှင့် ထောပတ်သီးထွက်ရှိမှု စုစုပေါင်း၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ထိုင်းဈေးကွက်သို့ တင်ပို့နေခြင်းကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် တရားဝင်ကုန်သွယ်မှုသာမက တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ခွင့်ရရှိရေးကိုလည်း ပိုမိုမြန်ဆန်ရေး၊ ပို့ကုန်ဝင်ငွေပြန်လည်ရရှိမှုအခက်အခဲများ လျော့ချရေးနှင့် ပြည်ပဈေးကွက် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ရေး အဆင့်မီထောပတ်သီးများ ထုတ်လုပ်တင်ပို့ ရောင်းချနိုင်ရေးအတွက် ထုပ်ပိုးစက်ရုံများ လည်ပတ်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စများတွင် ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ဖိတ်ခေါ်၍သော်လည်းကောင်း၊ လုပ်ငန်းသုံးရန်ပုံငွေများ ပံ့ပိုးကူညီပေးနိုင်ပါက ထောပတ်သီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ ရေရှည်တည်တံ့စွာ ရပ်တည်နိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ပြည်တွင်းအသုံးပြုမှုနှင့် ပြည်ပဈေးကွက်ရရှိမှုအပေါ် အားသာချက်၊ အားနည်းချက်၊ အခွင့်အလမ်းများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများအား လေ့လာခြင်း

အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သောအချက်များ (Positive)

အားသာချက် (Strengths)

- ပထဝီမြေအနေအထားအရ ထောပတ်သီးစိုက်ဧကများစွာ တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်း၊
- နှစ်ရှည်သီးနှံဖြစ်ခြင်းကြောင့် သီးညှပ်အနေဖြင့် ဝဥ၊ ပန်းတိမ်မနိုင် (ခေါ်) ပန်းတိမ်ငို၊ လက်ဖက်၊ ကော်ဖီ၊ ချင်း စသည့် သီးနှံများနှင့် ရောနှောစိုက်ပျိုးနိုင်ခြင်း၊
- ရေလိုအပ်ချက် အသင့်အတင့်သာရှိခြင်း၊ ခူးဆွတ်ချိန်ကာလကြာရှည်ပြီး ဈေးကောင်းရခြင်းကြောင့် စိုက်ပျိုးသူတောင်သူများ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် စိတ်ဝင်စားမှု ပိုမိုမြင့်တက်လာခြင်း၊
- နိုင်ငံတကာဈေးကွက်သို့တင်ပို့ရန် Global GAP Certificate ရရှိထားသော ထောပတ်တောင်သူများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အသင်းအဖွဲ့ရှိခြင်းကြောင့် ဈေးကွက်ချိတ်ဆက်နိုင်စွမ်းရှိခြင်း၊
- တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်း၊
- ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ကောင်းကျိုးများစွာရှိခြင်းကြောင့် ပြည်တွင်းပြည်ပဈေးကွက်များမှ ဝယ်လိုအားရှိခြင်း၊
- ပြည်ပနိုင်ငံပေါင်း (၁၂) နိုင်ငံရှိ စီးပွားရေးသံမှူးများ၏ အကူအညီဖြင့် ဈေးကွက်ရှာဖွေချိတ်ဆက်နိုင်ခြင်း၊
- Global GAP Certificate ရရှိထားသည့် တောင်သူ (၃၆) ဦးရှိခြင်းကြောင့် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (Public-Private Partnership - PPP) အားကောင်းခြင်း၊
- EU ဈေးကွက်သို့ ထိုးဖောက်နိုင်ရေး လိုက်နာရမည့်အချက်များ သိရှိထားပြီး ဝယ်ယူစားသုံးသူများနှင့် ထိတွေ့မှုရှိခြင်း၊
- နိုင်ငံတကာကုန်စည်ပြပွဲ အတွေ့အကြုံကောင်းများရှိခြင်း၊
- ပို့ကုန်အရည်အသွေးကောင်းပြည့်မီပြီး ထောပတ်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သော နိုင်ငံအချို့နှင့် သီးနှံထွက်ချိန် တူညီမှုမရှိခြင်းကြောင့် ဈေးကွက်အတော်အသင့်ရရှိပြီး ကမ္ဘာ့ပေါက်ဈေးနီးပါးရရှိခြင်း၊

အခွင့်အလမ်း (Opportunities)

- စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်သည့် အကျိုးဆောင်တောင်သူခြံများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလိုသူများပြားပြီး တောင်သူများ စိုက်ပျိုးရန် စိတ်ဝင်စားသောသီးနှံဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒေသတွင်း အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများပေးနိုင်ခြင်း၊
- ခူးဆွတ်သည့် ကာလကြာရှည်ပြီး နှစ်စဉ်ဝင်ငွေရရှိခြင်းကြောင့် စိုက်ပျိုးသူတောင်သူများ စိတ်ဝင်စားမှုများခြင်း၊
- တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန်များ အမယ်စုံ ထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်း၊
- တရုတ်နိုင်ငံ၊ အကောက်ခွန်အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှုအာဏာပိုင်အဖွဲ့ (GACC) မှတ်ပုံတင်ခွင့်ရရှိရေးနှင့် ဈေးကွက်သစ်များ ရှာဖွေရန် ညှိနှိုင်းလျက်ရှိခြင်း၊
- ပြည်ပဈေးကွက်ဝင် အရည်အသွေးကောင်း ထောပတ်သီးများ ရေရှည်တည်တံ့စွာ ထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံခြား ဝင်ငွေရှာဖွေနိုင်ခြင်း၊
- အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းပြီးဖြစ်ခြင်းကြောင့် အင်အားပိုမိုကောင်းမွန်ပြီး တောင်သူများယုံကြည်အားကိုးမှုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊
- အခွန်အခပေးဆောင်မှုနည်းသည့် ကနေဒါနိုင်ငံ၊ တူရကီနိုင်ငံများနှင့် ဈေးကွက်ချိတ်ဆက်မှုရှိခြင်း၊
- ပြည်တွင်း/ ပြည်ပဈေးကွက်ရှိခြင်း၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံစသည့် ဝယ်လိုအားများသည့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ ပိုင်ဆိုင်ထားခြင်း၊
- နိုင်ငံစီးပွားမြှင့်တင်ရေးအတွက် အထောက်အကူဖြစ်ခြင်း။

အနှုတ်လက္ခဏာဆောင်သောအချက်များ (Negative)

အားနည်းချက် (Weaknesses)

- အပင်အတွက် လိုအပ်သော အာဟာရဓာတ်များကို အချိန်ကိုက် အချိုးကျ ထည့်သွင်းနိုင်သည့် ဗဟုသုတများနှင့် ပိုးမွှား ရောဂါကာကွယ်နှိမ်နင်းရေးဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများအားနည်းခြင်း၊
- ကျွမ်းကျင်လုပ်သားရှားပါးခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစရိတ်ကြီးမြင့်ခြင်း၊ သွင်းအားစုဈေးနှုန်းများနှင့် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ကုန်ကျစရိတ်များ သိသာစွာ မြင့်မားလာခြင်းကြောင့် စိုက်ဧကနှင့် အထွက်နှုန်းများ လျော့နည်းလာခြင်း၊
- အရည်အသွေးမြင့်မျိုးနှင့် နည်းပညာများ လိုအပ်ခြင်း၊ ကိုင်းကူးကိုင်းဆက်နည်းဖြင့် မျိုးပွားရာတွင် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် နည်းပါးခြင်း၊
- ဒေသမျိုးမှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ သုတေသနဆောင်ရွက်ချက်များအားနည်းခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ထောပတ်နှင့် သက်ဆိုင်သော သုတေသနခြံများ မရှိခြင်းကြောင့် ထောပတ်မျိုးကွဲဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ နည်းပါးခြင်း၊
- စားသုံးသူများ၊ ရောင်းဝယ်သူများအကြား အရည်အသွေးဆိုင်ရာ အသိပညာအားနည်းချက်များရှိခြင်း၊
- ပိုးမွှားရောဂါကျရောက်လွယ်သည့် သီးနှံဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်နည်းပညာဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များခြင်း၊
- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကြာမြင့်သောသီးနှံဖြစ်ခြင်းကြောင့် ငွေကြေးအရင်းအနှီးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များရှိခြင်း၊ ချေးငွေရရှိမှုမရှိခြင်း၊
- ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်စက်ကိရိယာများနှင့် လိုအပ်သော ဆက်စပ်ပစ္စည်းများ တင်သွင်းရာတွင် စောင့်ဆိုင်းရသည့်အချိန်ကာလ ကြာမြင့်ခြင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ (ထုပ်ပိုးခြင်း၊ အအေးခန်း သိုလှောင်ခြင်းနှင့် အမျိုးအစားခွဲခြင်း) လိုအပ်ခြင်း၊
- အအေးခန်းစနစ်ဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်နိုင်မှုမရှိခြင်းနှင့် ကုန်ထုတ်လမ်းများ လိုအပ်ခြင်း၊
- ငွေကြေးတည်ငြိမ်မှုနှင့် မူဝါဒနှင့် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများအားနည်းခြင်း၊
- လမ်းပြမြေပုံနှင့် လုပ်ငန်းစီမံချက် မရှိခြင်း၊ အစိုးရအချင်းချင်း ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ နားလည်မှုစာချွန်လွှာများ ရေးထိုးခြင်း များမရှိခြင်း။

ခြိမ်းခြောက်မှု (Threats)

- ကျွမ်းကျင်လုပ်သားရှားပါးခြင်း၊ သွင်းအားစု ကုန်ကျစရိတ်မြင့်မားခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးမြေယာဈေးနှုန်း ကြီးမြင့်ခြင်း၊
- အဆင့်မီ ထုပ်ပိုးစက်ရုံများ လိုအပ်ခြင်း၊ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကြောင့် ပိုးမွှားရောဂါ ကျရောက်မှုများခြင်း၊
- အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံကဲ့သို့ ပြိုင်ဘက်နိုင်ငံများနှင့် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်မှုရှိခြင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တရားဝင်တင်ပို့ခွင့် မရရှိခြင်း၊
- ထောပတ်စိုက်ပျိုးဧရိယာ များပြားလာသော အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံအချို့နှင့် ဈေးကွက်ပြိုင်ဆိုင်မှုများလာခြင်း၊
- အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကများအကြား လိုအပ်သည့်အချက်အလက်များ အပြန်အလှန် လျင်မြန်စွာပံ့ပိုးကူညီမှု လိုအပ်ခြင်း၊
- စားသုံးသူများ၊ လက်လီ/လက်ကားရောင်းချသူများနှင့် ကုန်သည်ပွဲစားများအား အရည်အသွေးဆိုင်ရာများနားလည် သိရှိ စေရန် အသိပညာပေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များရှိခြင်း၊
- စားသုံးသူများအား အသိပညာပေးခြင်းနှင့် နောက်ကြောင်းပြန်ခြေရာခံစနစ် (Traceability) အား လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု အားနည်းခြင်း၊
- ကုန်စည်ပြပွဲများ ဝင်ရောက်ပြသနိုင်ရေး လေယာဉ်စရိတ်နှင့် ပြခန်းစရိတ်ဆိုင်ရာများအတွက် အခက်အခဲများရှိခြင်း၊
- တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်သည်အထိ အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကဆိုင်ရာများ စဉ်ဆက်မပြတ်ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊
- ကာလရှည်ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် အသင်းအဖွဲ့များ ခိုင်မာတောင့်တင်းစေရန် အစိုးရ၏ ပံ့ပိုးမှုများလိုအပ် ခြင်း။

(ဈ) မူဝါဒဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များ

၂၉။ ထောပတ်သီးကို ပြည်တွင်းစားသုံးရန်သာမက နိုင်ငံတကာသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ခြင်းဖြင့် ထောပတ်ကဏ္ဍမြင့်မား လာစေရန် ရည်ရွယ်၍ မြန်မာနိုင်ငံ ထောပတ်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်တင်ပို့ရောင်းချသူများအသင်းကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် စတင်ဖွဲ့စည်း ခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့်အဖြစ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ကုမ္ပဏီများညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာန (DICA) တွင် ၂၀၁၉ ခုနှစ်၌ မှတ်ပုံတင်ခဲ့ကြောင်း၊ စတင်ဖွဲ့စည်းချိန်တွင် တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာအနေဖြင့် အသင်းသား စုစုပေါင်း (၂,၀၀၀) ကျော်ရှိပြီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူ (၁,၉၄၀) ဦး၊ ပွဲရုံ/ လက်လီလက်ကားရောင်းဝယ်သူ (၅၀) ဦး၊ ထုပ်ပိုးဝန်ဆောင်မှု ကုမ္ပဏီတစ်ခု၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေးကို ဦးဆောင်နေသည့် ကုမ္ပဏီတစ်ခုနှင့် အဆီထုတ်စက်ရုံ ကုမ္ပဏီတစ်ခုအပါအဝင် ကုမ္ပဏီ (၉) ခုပါရှိပြီး နည်းပညာဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များရှိသော်လည်း မိရိုးဖလာမှ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်အထိ သွားရောက်နိုင်ရေး ကြိုးစား ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထောပတ်သီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ရေရှည်တည်တံ့ပြီး တောင်သူများ ဝင်ငွေတိုးပွားစေရေး၊ တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်၍ ပြည်ပဝင်ငွေရရှိမှု ပိုမိုမြင့်မားလာစေရေး၊ ထောပတ်သီးစိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီး နိုင်ငံစီးပွားရေးကို အထောက်အပံ့ကောင်း ဖြစ်နိုင်စေရေး၊ ထောပတ် သီးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးအတွက် အောက်ဖော်ပြပါအချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါ ကြောင်းအကြံပြုတင်ပြအပ်ပါသည်-

- (က) ထောပတ်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် ဒေသအလိုက်အထွက်နှုန်းကောင်းမွန်သော မျိုးကောင်းမျိုး သန့်များကို သုတေသနပြုစမ်းသပ်ထုတ်ဝေ၍ တောင်သူများအား ဖြန့်ဝေပေးခြင်း၊
- (ခ) အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ၊ ချေးငွေများ၊ နည်းပညာများ၊ သွင်းအားစုများ၊ စက်ပစ္စည်းဆိုင်ရာများနှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံများ စသည်တို့ကို ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဂ) ထောပတ်စိုက်ပျိုးရေးရန်ပုံငွေစနစ် ထူထောင်၍ စိုက်ပျိုးစရိတ်များ ပံ့ပိုးကူညီပေးခြင်း၊ နိုင်ငံစီးပွားမြှင့်တင်ခြင်း အစီအစဉ်တွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးခြင်း၊

- (ဃ) ထောပတ်သီးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ မွေးထုတ်နိုင်ရေး အလေးထားဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (င) သုတေသနဆိုင်ရာနှင့် ဈေးကွက်လေ့လာလိုသူများအတွက် လိုအပ်သည့် ကိန်းဂဏန်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ အချိန်နှင့်တပြေးညီရရှိနိုင်ရေး အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍများမှ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစွာ ထုတ်ပြန်ပေးခြင်း၊
- (စ) ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပဈေးနှုန်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များအား အချိန်နှင့်တပြေးညီ သိရှိနိုင်ရေး ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာများ ပိုမိုကောင်းမွန်ရန် သက်ဆိုင်ရာဌာနများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဆ) အရည်အသွေးဆိုင်ရာထိန်းသိမ်းရန်အတွက် ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက်တစ်လျှောက် လိုအပ်သည့် အရည်အသွေးမြင့် စက်ကိရိယာများရရှိရေး လိုအပ်သည်များ ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဇ) အရည်အသွေးအာမခံချက်ရှိသော ထောပတ်ထုတ်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်ရေးအတွက် တောင်သူများ စုပေါင်းရောင်းချသည့်စနစ် ထူထောင်ပေးခြင်း၊ အရည်အသွေးနှင့် ဈေးနှုန်းထိန်းကျောင်းပေးနိုင်မည့် အဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပေးခြင်း၊
- (ဈ) စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူ တောင်သူများ၊ ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများနှင့် သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအကြား ကြုံတွေ့နေရသည့် စိန်ခေါ်မှုများအား စိစစ်သုံးသပ်၍ လိုအပ်သည်များ ကူညီဖြေရှင်းပေးခြင်း၊
- (ည) ပြည်ပဈေးကွက်များသို့ တိုးချဲ့တင်ပို့နိုင်ရေး နိုင်ငံတကာရှိ စီးပွားရေးသံမှူးများမှတစ်ဆင့် ကုန်စည်ပြပွဲများ ခင်းကျင်းပြသနိုင်ရေး လိုအပ်သည်များ ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဋ) အရည်အသွေးထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာများဆောင်ရွက်ရာတွင် အဓိကလိုအပ်ချက်ဖြစ်သည့် အအေးခန်းနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ငန်းများ အသုံးပြုရန်အတွက် လျှပ်စစ်မီးပြည့်ဝစွာရရှိရေး လိုအပ်သည်များ ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဌ) ကုန်သွယ်မှုပိုမိုလွယ်ကူချောမွေ့စေရန် မလိုလားအပ်သည့် အကောက်ခွန်မဟုတ်သည့် အတားအဆီးများ (Non Tariff Barriers) ကို လျှော့ချပေးရေး သက်ဆိုင်ရာဌာနများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဍ) စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ခြင်းများအတွက် စက်ပစ္စည်းသုံးစွဲခြင်းနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍများအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည့် စက်သုံးဆီနှင့် စွမ်းအင်ဆိုင်ရာများ လိုအပ်သလို လွယ်ကူစွာရရှိနိုင်ရေး သက်ဆိုင်ရာဌာနများနှင့် ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဎ) အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုများ ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန် ပြတင်းတစ်ပေါက်စနစ် (Single Window) စနစ် ကောင်းမွန်လာစေရေး တွန်းအားပေးဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။

ကိုးကားချက်များ

စီမံကိန်းဦးစီးဌာန (DOP) ၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
 စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန (DOA) ၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
 ကြေးတိုင်နှင့်မြေစာရင်းဦးစီးဌာန ၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
 ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာန (DOT) ၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန
 မြန်မာကုန်သွယ်မှုနှင့်တင်ရေးအဖွဲ့ (Myantrade) ၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန

<https://www.doa.gov.mm/elibrary>

<https://mmbiztoday.com/shan-avocado-company-wins-entrepreneur-award/>

<https://www.statista.com/statistics/931183/global-avocado-market-value/>

<https://www.trademap.org>

နောက်ဆက်တွဲ (က)

၂၀၁၉ ခုနှစ် မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ နိုင်ငံအလိုက် ကမ္ဘာ့ထောပတ်သီးတင်ပို့မှု

(မက်ထရစ်တန်)

နိုင်ငံ	၂၀၁၉	၂၀၂၀	၂၀၂၁	၂၀၂၂	၂၀၂၃
ကမ္ဘာ့တင်ပို့မှုစုစုပေါင်း	၂,၃၀၅,၂၆၂	၂,၅၆၉,၂၅၀	၃,၀၉၉,၂၅၈	၂,၉၅၁,၆၄၀	၃,၂၆၀,၂၀၁
မက္ကဆီကို	၉၅၂,၂၀၁	၉၇၈,၉၀၈	၁,၂၂၇,၀၇၀	၁,၀၄၁,၇၈၇	၁,၂၂၀,၉၁၉
ပီရူး	၃၁၂,၀၇၃	၄၁၀,၆၉၇	၅၄၁,၅၂၀	၅၈၂,၉၅၃	၅၉၈,၄၉၃
နယ်သာလန်	၂၇၀,၁၀၈	၃၃၃,၂၁၂	၃၆၆,၄၃၉	၃၂၀,၇၉၈	၃၄၅,၈၉၀
စပိန်	၁၁၉,၁၄၄	၁၃၈,၄၀၁	၁၃၉,၉၂၅	၁၅၀,၁၄၈	၁၃၃,၆၃၉
ကင်ညာ	၆၃,၃၅၆	၇၉,၀၈၁	၉၅,၀၃၆	၁၀၃,၂၄၀	၁၂၂,၅၈၁
ကိုလံဘီယာ	၄၄,၅၇၀	၇၇,၀၇၅	၉၆,၉၀၄	၉၈,၅၉၅	၁၁၄,၇၄၁
ချီလီ	၁၄၄,၆၂၁	၉၆,၈၈၄	၉၈,၁၈၃	၁၀၉,၂၈၇	၉၇,၀၉၆
အစ္စရေး	၂၂,၅၇၇	၂၀,၁၂၇	၂၃,၅၆၂	၄၀,၅၉၉	၉၃,၅၂၈
တောင်အာဖရိက	၄၇,၉၄၈	၄၇,၂၆၅	၅၂,၇၉၅	၆၂,၉၈၅	၇၀,၉၃၈
ဒိုမီနီကန်	၄၄,၉၆၈	၅၀,၀၈၂	၅၆,၄၅၆	၅၇,၆၀၅	၆၈,၈၆၈
မြန်မာ	၂,၃၄၉	၂,၆၁၇	၂,၄၁၉	၇၆၃	၃,၁၇၀
အခြား	၂၈၁,၃၄၅	၃၃၃,၆၆၆	၃၉၈,၉၄၉	၃၈၂,၈၈၀	၃၉၀,၃၃၉

Source: ITC Trade Map

နောက်ဆက်တွဲ (ခ)

နှစ်အလိုက် ထောပတ်သီးတင်ပို့မှု (၁၀၈ ပင်) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကုန်ကျစရိတ်နှင့် ပြန်ရချက်များ

(ကျပ်/ဧက)

စဉ်	အကြောင်းအရာ	ကုန်ကျစရိတ်	ဝင်ငွေ	အကျိုးအမြတ်(+/-)
၁။	ပထမနှစ်	၁,၀၁၇,၂၀၀	-	(-) ၁,၀၁၇,၂၀၀
၂။	ဒုတိယနှစ်	၆၈၀,၀၀၀	-	(-) ၆၈၀,၀၀၀
၃။	တတိယနှစ်	၆၈၀,၀၀၀	-	(-) ၆၈၀,၀၀၀
၄။	စတုတ္ထနှစ်	၈၀၀,၀၀၀	၃၀၀,၀၀၀	(-) ၅၀၀,၀၀၀
၅။	ပဉ္စမနှစ်	၈၀၀,၀၀၀	၈၆၄,၀၀၀	(+) ၆၄,၀၀၀
၆။	ဆဌမနှစ်	၉၂၀,၀၀၀	၁,၄၀၀,၀၀၀	(+) ၄၈၀,၀၀၀
၇။	သတ္တမနှစ်	၉၄၀,၀၀၀	၁,၈၀၀,၀၀၀	(+) ၈၆၀,၀၀၀
၈။	အဋ္ဌမနှစ်	၉၄၀,၀၀၀	၂,၂၀၀,၀၀၀	(+) ၁,၂၆၀,၀၀၀
၉။	နဝမနှစ်	၉၄၀,၀၀၀	၂,၆၀၀,၀၀၀	(+) ၁,၆၆၀,၀၀၀
၁၀။	ဒဿမနှစ်	၉၄၀,၀၀၀	၃,၀၀၀,၀၀၀	(+) ၂,၀၆၀,၀၀၀
	စုစုပေါင်း	၈,၆၅၇,၂၀၀	၁၂,၁၆၄,၀၀၀	(+) ၃,၅၀၆,၈၀၀

အရင်းအမြစ်။ စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန

၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ မြန်မာနိုင်ငံမှ ထောပတ်သီးတင်ပို့မှု

(မက်ထရစ်တန်ထောင်ပေါင်း/ USD)

စဉ်	နိုင်ငံ	၂၀၁၉		၂၀၂၀		၂၀၂၁		၂၀၂၂		၂၀၂၃	
		တန်ချိန်	တန်ဖိုး	တန်ချိန်	တန်ဖိုး	တန်ချိန်	တန်ချိန်	တန်ဖိုး	တန်ချိန်	တန်ဖိုး	တန်ချိန်
၁။	ထိုင်း	၂,၂၆၉	၁,၀၃၂	၂,၅၆၉	၈၁၄	၂,၃၇၃	၉၃၃	၇၂၆	၄၆၄	၃,၁၆၉	၂,၀၃၃
၂။	မလေးရှား	-	-	-	-	-	-	၁	၁	၁	၁
၃။	တရုတ်	၈	၆	-	-	၃၀	၂	-	-	-	-
၄။	တရုတ် (ဟောင်ကောင်)	၂	၁	-	-	-	-	-	-	-	-
၅။	ရုရှား	၅	၃	-	-	-	-	-	-	-	-
၆။	အိန္ဒိယ	-	-	၄၇	၇	-	-	၂၉	၃	-	-
၇။	စင်ကာပူ	၆၅	၄၇	-	၂	၁၅	၈	၈	၄	-	-
စုစုပေါင်း		၂,၃၄၉	၁,၀၈၉	၂,၆၁၇	၈၂၃	၂,၄၁၉	၉၄၄	၇၆၃	၄၇၂	၃,၁၇၀	၂,၀၃၄

Source: ITC Trade Map

ပုံနှိပ်သူ - မိဘအေးရိပ်ပုံနှိပ်တိုက် (၀၀၉၀၂)
 Phone: ၀၉-၅၁၉၆၈၆၆၊ ၀၉-၄၃၁၁၄၁၄၄
 Address: အမှတ်-၃၆/ ဘီ၊ (၅၅) လမ်း၊
 အလယ်ဘလောက်၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊
 ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး။

လယ်ယာစီးပွားနှင့်ကုန်သွယ်မှုဌာနခွဲ၊
 စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊
 စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
 Email: agribusiness.dopmoali@gmail.com
 Phone: ၀၆၇၃-၄၁၀၁၀၇၊ ၀၆၇၃-၄၁၀၆၈၄
 Address: ရုံးအမှတ် (၁၅)၊ နေပြည်တော်။

Agribusiness Bulletin များကို စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန၏ တရားဝင်ဝက်ဆိုဒ်ဖြစ်သော www.moali.gov.mm တွင် အခမဲ့ Download ရယူဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။